

A DISZKRIMINÁCIÓ ELLENI KÜZDELEM GYAKORLATAI ÉS TAPASZTALATAI AZ EURÓPA TANÁCS TAGÁLLAMAIBAN

Budapest, 2021. november 11.
Parlament, Delegációs terem

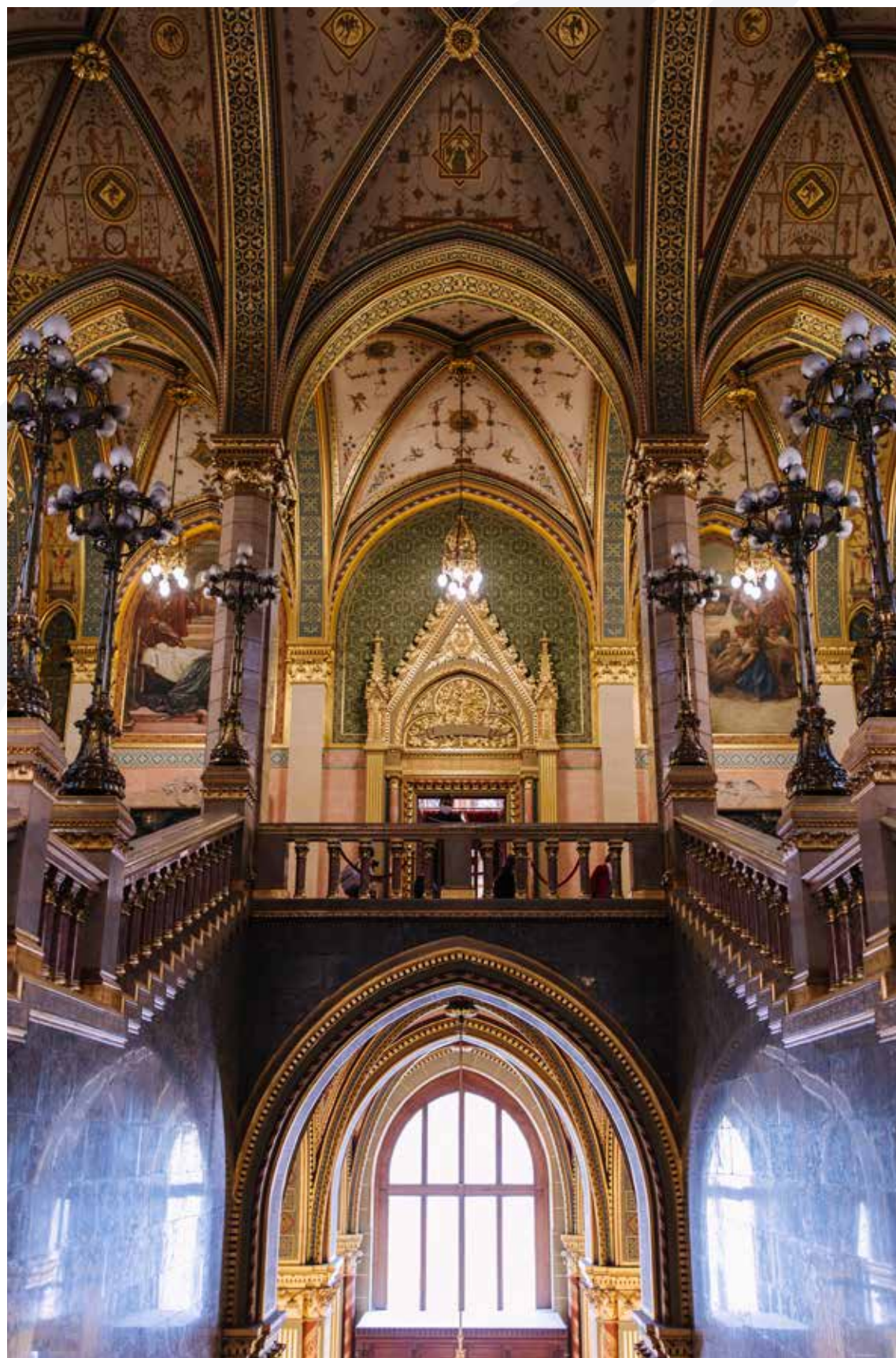

HUNGARIAN PRESIDENCY
Council of Europe
May – November 2021
PRÉSIDENCE HONGROISE
Conseil de l'Europe
Mai – Novembre 2021

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ	6
A KONFERENCIA PROGRAMJA	9
A KONFERENCIA ELŐADÓI	12
A KONFERENCIA ELŐADÁSAI	20
Köszöntők és bevezető	20
Nyitóelőadás	28
Szekció I. Esélyegyenlőség és diszkrimináció elleni küzdelem az Európa Tanács tagállamaiban	31
Szekció II. Nemzeti fogyatékosügyei stratégiák és eredmények	47
Személyes megjegyzések és zárszó	64
SUMMARY	68

Ibolya Csenge Gabriella, a konferencia moderátora

Összefoglaló

A magyar Európa Tanácsi Elnökség (2021. március-november) keretében Németh Zsolt, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke, mint az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének alelnöke és a rendezvény fővédnöke, valamint Lovászy László Gábor PhD, a Miniszterelnökség kormányzati stratégiai kutatásokkal kapcsolatos feladatok ellátásért felelős miniszteri biztosa, a Külgazdasági és Külügyminisztérium támogatásával esélyegyenlőségi konferenciát szervezett, melynek címe: „Gyakorlatok és tapasztalatok a diszkrimináció ellenes küzdelemben az Európa Tanács tagállamaiban” volt. A nemzetközi konferencia 2021. november 11-én került megrendezésre a Parlament Delegációs termében, hibrid (jelenléti és online) eseményként. A konferencia nyelve angol volt, szinkrontolmácsolást, jelnyelvi tolmácsolást és angol nyelvű feliratozást a szervezők biztosítottak. A konferencia előadóinak egy része Zoom webinar platformon keresztül tartotta meg előadását. Zoom-on és a Facebookon is közvetítésre került az esemény.

Németh Zsolt és Gurmai Zita, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének tagja köszöntője és Lovászy László Gábor bevezető gondolatai után Fülöp Attila, az EMMI Szociális Ügyekért Felelős Államtitkára tartott nyitó előadást. A konferencia két szekcióban került lebonyolításra. Az első szekció címe: „*Esélyegyenlőség és diszkrimináció elleni küzdelem az Európa Tanács tagállamaiban*” Lovászy László Gábor elnökletével. Előadást tartott Kósa Ádám EP képviselő, az EP Fogyatékoságügyi Munkacsoport-

jának tagja, a SINOSZ elnöke, Prof. Aoife Nolan (Egyesült Királyság) az ET Szociális Jogok Európai Bizottságának alelnöke, Odelia Fitoussi (Izrael) az ENSZ Fogyatékos-sággal Élő Személyek Jogaival Foglalkozó Bizottság (UNCRPD) tagja és Maya Doneva (Belgium) a Fogyatékos-ság Élő Emberek Szolgáltatóinak Európai Szövetségének (EASPD) főtitkára. A második szekció címe: „*Nemzeti stratégiák és eredmények a fogyatékkal élő személyek számára*”, elnöke Szekeres Pál, az EMMI miniszteri biztosa, paralimpiai bajnok. Előadást tartott Prof. Jun Ishikawa (Japán), az UNCRPD tagja, Cor J. W. Meijer PhD, (Hollandia) az Európai Ügynökség a Sajátos nevelési Igényekért és Befogadó Oktatásért igazgatója, Prof. Hajdú József (Magyarország), az ET Szociális Jogok Európai Bizottságának tagja, Pordán Ákos (Magyarország), az EASPD vezető-ségi tagja, a Kézenfogva Alapítvány ügyvezető igazgatója, Damjan Tatic PhD (Szerbia), az UNCRPD korábbi tagja és alelnöke. A konferenciát Veress Amarilla 2021-es tokiói paralimpiai bajnok személyes észrevételei és Lovászy Gábor László riportőri zárszava zárta.

A konferencia főbb gondolatai a következők voltak. Az esélyegyenlőség régi európai érték, gyökere a keresztyénségben van. A fogyatékos-sággal élő személyek lehető leghatékonyabb társadalmi integrációja, képzése, munkavállalása nemcsak az érintettek és családjuk érdeke, hanem összeurópai érdek és az egyenlőtlenségek elleni küzdelem, különösen a nők esetében, feltételezi az egyénekre koncentrálódó diszkrimináció több forrásának azonosítását és leküzdését. A mesterséges intelligencia és a biotechnológia területén is számos etikai kérdéssel szembesülünk, amelyek csak mostanában jelentek meg a jogalkotó látókörébe és a következő évtizedek legfontosabb kérdéseivé fognak válni. A magyar kormány egyik legfőbb feladatának tartja, hogy biztosítsa minden fogyatékos-sággal élő személy számára a teljes élet lehetőségét, ehhez pedig elsősorban akadálymentesítés és önálló, saját kereset szükséges. Fontos bemutatni az előrelépéseket az EU jogalkotásában és magában az EU-s intézményekben, ugyanakkor rá kell világítani arra is, hogy mennyire sikeres vagy nem sikeres az EU ezzel kapcsolatos politikája. A gyermekvédelem egyre fontosabb téma, több figyelmet kell fordítani gyermekeink megvédésére, támogatására is, így a fogyatékos-sággal élő gyermekek védelme, támogatása is kiemelt feladat. Ennek keretében ismertetésre kerül, hogy az Európa Tanács Szociális Jogok Európai Bizottsága hogyan foglalkozott a fogyatékos-sággal élő gyermekek jogaival. Több előadó kitér arra a témára, hogy a fogyatékos-sággal élő személyek milyen akadályokba ütköznek Európa-szerte a foglalkoztatáshoz való hozzáférés tekintetében. Ezen a területen alapvető fontosságú a technológiai, az állami és a szociális szolgáltatási szektor közötti együttműködés megteremtése. Az Európai Szociális Karta 15. cikke foglalkozik a fogyatékos-sággal élő személyek szakmai képzéshez, a rehabilitációhoz és a társadalomba történő újra beilleszkedéshez való jogaival, ezért a Karta elemzése több előadásban is megjelenik. Az európai országok befogadó oktatási politikáinak és gyakorlatának vonatkozásában megállapítható, hogy miközben a szakpolitikák

kidolgozása előrehaladt, a végrehajtás csak lassan követi az igényeket. Az emberi jogokról globálisan beszélnek és megállapodnak, de mivel helyben hajtják végre, ezért a szakpolitika és a gyakorlat egyaránt fontos. Ma még hosszú az út a fogyatékoság orvosi megközelítésétől az emberi jogi megközelítésig, ugyanakkor jó példa Japán, ahol a fogyatékosági diszkrimináció megszüntetéséről szóló törvény elfogadása és módosítása paradigmaváltást jelent az orvosi/jóléti modelltől az emberi jogi/társadalmi modellre is.

A konferenciát jelenlétével megtisztelte a norvég és a japán nagykövet, valamint a magyarországi brit, osztrák, ukrán és bolgár nagykövetség diplomatája. Számos szakmai testület (Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége, Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum, Halmozottan Sérültek Heves Megyei Szövetsége), valamint egyetem és hivatal (Simmelweis Orvostudományi Egyetem, Óbudai Egyetem, Nemzeti Közszerolgalati Egyetem, Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete, Központi Statisztikai Hivatal) képviseltette magát a rendezvényen.

„Az ember tragédiája nem vadságában és kegyetlenségében, hanem a téveszmék, illúziók és káprázatok iránti fogékonyságában áll.”

(Arthur Koestler)

ESÉLYEGYENLŐSÉGI KONFERENCIA

A diszkrimináció elleni küzdelem gyakorlatai és tapasztalatai az Európa Tanács tagállamaiban

Budapest, 2021. november 11.
Parlament, Delegációs terem

Program

- 10:00 Köszöntő: **Németh Zsolt**, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének alelnöke
- 10:10 Köszöntő: **Gurmai Zita**, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének tagja
- 10:15 Bevezető: **Lovász László Gábor PhD**, miniszteri biztos, Miniszterelnökség, a Fogyatékosággal Élő Személyek Jogaival Foglalkozó ENSZ Bizottság (UNCRPD) korábbi tagja, a konferencia rapportőre
- 10:25 Nyitó előadás: **Fülöp Attila**, Szociális Ügyekért Felelős Államtitkár, Emberi Erőforrások Minisztériuma

Szekció I.

- 10:40 **Esélyegyenlőség és diszkrimináció elleni küzdelem az Európa Tanács tagállamaiban**
Levezető elnök: Lovász László Gábor PhD (Magyarország), miniszteri biztos, Miniszterelnökség, volt UNCRPD-tag, a konferencia rapportőre
- **Kósa Ádám** (Magyarország), európai parlamenti képviselő, EP Fogyatékoságügyi Munkacsoport
Esélyteremtés paradigmájának váltása az EU intézményeknél - mítosz vagy valóság?

- **Prof. Aoife Nolan** (Egyesült Királyság), az ET Szociális Jogok Európai Bizottságának alelnöke
A fogyatékossgal élő gyermekek jogainak előmozdítása a Charta segítségével
- **Odelia Fitoussi** (Izrael), UNCRPD-tag
Horgászbótok az akvárium helyett - Alapelvek a fogyatékossgal élő gyermekek védelmére vonatkozó szakpolitikai programokban
- **Maya Doneva** (Belgium), Fogyatékossgal Élő Emberek Szolgáltatóinak Európai Szövetsége (EASPD) főtitkára
Egyenlőség a technológián keresztül - digitális és társadalmi innovációk mint a befogadás kombinációja

Szekció II.

12:00 Nemzeti fogyatékossgügy stratégiaiak és eredmények

Levezető elnök: Szekeres Pál (Magyarország), miniszteri biztos, Emberi Erőforrások Minisztériuma, paralimpiai bajnok

- **Prof. Jun Ishikawa** (Japán), UNCRPD-tag
A fogyatékossg paradigmaváltása Japánban
- **Cor J. W. Meijer PhD** (Hollandia), igazgató, Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényekért és a Befogadó Oktatásért (EASNIE)
Inkluzív oktatás nemzetközi perspektívában: A közoktatásban való részvétel: előrelépés és kihívások
- **Prof. Hajdú József** (Magyarország), az Európa Tanács Szociális Jogok Európai Bizottságának magyar tagja
Az Európai Szociális Karta 15. cikkelyének joggyakorlata a Szociális Jogok Európai Bizottsága tevékenységének tükrében
- **Pordán Ákos** (Magyarország), ügyvezető igazgató, Kézenfogva Alapítvány
Diszkriminációmentes európai válaszok a szolgáltatók szempontjából
- **Damjan Tatic PhD** (Szerbia), volt UNCRPD-tag, jogi szakértő
A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezmény (UNCRPD) mint az egyenlőség eszköze az Európa Tanács tagállamaiban

13:00 Zárszó, személyes megjegyzések

- **Veres Amarilla** (Magyarország), paralimpiai bajnok
- **Lovász László Gábor PhD** (Magyarország), miniszteri biztos, Miniszterelnökség, volt UNCRPD-tag, a konferencia raportőre

A KONFERENCIA ELŐADÓI

NÉMETH, Zsolt

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének alelnöke
Országgyűlési képviselő, a Külügyi Bizottság elnöke

Rövid életrajz: Közgazdász, a Fidesz alapító tagja, 1990-től országgyűlési képviselő, 1998-2002 és 2010-2014 között a Külügyminisztérium parlamenti államtitkára. 2002-2010 között, illetve 2014 óta az Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke, a Fidesz parlamenti képviselőcsoportjának frakcióvezető-helyettese, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlési (ET PKGY) magyar küldöttségének vezetője. 2016-2021 között az ET PKGY Európai Néppárti képviselőcsoportjának alelnöke, 2021. áprilistól az ET PKGY politikai bizottságának elnöke. 2016-2018 között és 2021-től ismét az ET PKGY alelnöke. 2014 óta a NATO Parlamenti Közgyűlés tagja.

Főbb megállapítások: Az esélyegyenlőség régi európai érték, gyökere a kereszténységben van. Mára, ezek az egykor kisebbségben lévő értékek általánosan elfogadottak Európában, és Európa példája kisugárzik az egész világra.

GURMAI, Zita

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének tagja
Országgyűlési képviselő

Rövid életrajz: Miután EP-képviselőként képviselte Magyarországot az Európai Unióban, 2018 óta az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének (PACE) tagja. 2020-ban a PACE nők elleni erőszakkal foglalkozó főelőadójává nevezték ki. Ebben a feladatkörében egyben a Parlamenti Közgyűlés Nők az Erőszak Ellen Hálózatának koordinátora is, amely az Európa Tanács valamennyi tagállamának parlamenti képviselőit tömöríti az erőszak minden formája elleni küzdelem és az egyenlőség előmozdítása érdekében.

Főbb megállapítások: Az egyenlőtlenségek elleni küzdelem, különösen a nők esetében, feltételezi az egyénekre koncentrálódó diszkrimináció több forrásának azonosítását és leküzdését. A diszkrimináció gyökere az egyenlőtlenség – a fiúkat erősebbnek, függetlenebbnek, „foglalkoztathatóbbnak” tartják. Nyilvánvaló tehát, hogy a fogyatékossgal élő nők két együttes megkülönböztetésnek vannak kitéve.

LOVÁSZY, László Gábor PhD

Miniszteri Biztos, Miniszterelnökség
Korábbi UNCRDP tag
Konferencia riportőre

Rövid életrajz: Jogász (PhD 2007), 2003-2005 között Magyarországot képviselte az Európa Tanács munkacsoportjában (CD-P-RR). 2009-2018 között szakmai tanácsadó az Európai Parlamentben szociális és foglalkoztatási témákban. 2012-ben (és 2016-ban) megválasztották ENSZ-szakértőnek a UNCRPD bizottságába. 2018-tól a kormányzati stratégiai kutatásokkal kapcsolatos feladatokat ellátó miniszteri biztos.

Főbb megállapítások: Mind a mesterséges intelligencia, mind a biotechnológia területén számos etikai kérdéssel szembesülünk. Továbbá vannak olyan társadalmi-politikai és jogi szempontok is, amelyek a legújabb tudományos fejlemények kapcsán merülnek fel. Mindez nemcsak a sérült funkciók helyreállítását célzó modern rehabilitációt érinti, hanem beláthatatlan társadalmi és emberi jogi következményekhez is vezethet.

FÜLÖP, Attila

Szociális Ügyekért Felelős Államtitkár
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Rövid életrajz: Közgazdász, informatikus, 2018-tól az Emberi Erőforrások Minisztériuma szociális ügyekért felelős államtitkára. Az Országos Fogyatékosügyi Tanács elnöke. 2016-tól 2018-ig Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár, ezt megelőzően a Szociális és Családügyekért Felelős Államtitkárságon kabinetfőnök.

Főbb megállapítások: A magyar kormány egyik legfőbb feladatának tartja, hogy biztosítsa minden fogyatékossgal élő személy számára a teljes élet lehetőségét, ehhez pedig elsősorban akadálymentesítés és önálló kereset szükséges. A fogyatékossgal élő személyeknek innovatív megoldásokat kell, hogy nyújtsunk, ennek eszköze az infokommunikációs akadálymentesítés.

KÓSA, Ádám

Európai parlamenti képviselő
Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének elnöke

Rövid életrajz: Jogász, a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének elnöki tisztségét 2005 óta tölti be. Jogi bizottsági tagja volt a Siketek Világszövetségének, az Európai Siketek Szövetségének, valamint a Siketek Nemzetközi Sportbizottságának. 2009 óta az Európai Parlament képviselője, ahol elsősorban szociál- és foglalkoztatáspolitikával foglalkozik, emellett kiemelten kezeli a fogyatékossgal élő emberek kérdését. 2013-ban munkássága elismeréseként az év képviselőjének választotta az Európai Parlament.

Főbb megállapítások: Érintett képviselőként be szeretném mutatni elsősorban a fogyatékossgal élő személyek egyenlő esélyű hozzáféréseivel kapcsolatos előrelépéseket az EU jogalkotásában és magában az EU-s intézményekben, ugyanakkor rá szeretnék mutatni azok hiányosságaira, és ezen keresztül arra is, mennyire sikeres vagy nem sikeres az EU ezzel kapcsolatos politikája.

NOLAN, Aoife PhD

Az Európa Tanács Szociális Jogok Európai Bizottságának alelnöke

Rövid életrajz: A Nottinghami Egyetem nemzetközi emberi jogi professzora és az Emberi Jogi Központ társigazgatója. Az Európa Tanács Szociális Jogok Európai Bizottságának alelnöke. Jelenleg egy nagyszabású, hároméves nemzetközi kutatási projektet vezet „A gyermekjogok peresítésének stratégiai előmozdítása” címmel. Szakértői tanácsadóként számos, emberi jogi kérdésekkel foglalkozó nemzetközi és nemzeti szervezetnek és testületnek dolgozott. A Doughty Street Chambers tudományos szakértő tagja, ahol a gyermekjogi csoport társvezetője.

Főbb megállapítások: Az előadás megvizsgálja, hogy a Szociális Jogok Európai Bizottsága hogyan foglalkozott a fogyatékossgal élő gyermekek jogaival. Az előadás elsősorban a 15. cikkelyre (a fogyatékossgal élő személyek jogai) és a 17. cikkelyre (a gyermekek szociális, jogi és gazdasági védelemhez való joga) összpontosítva megvizsgálja az említett jogok gyakorlati érvényesülését.

FITOUSSI, Odelia

Az UNCRPD tagja
Az Ometz vállalat alapítója és vezetője
A CRPD izraeli végrehajtásával foglalkozó civil fórum társigazgatója

Rövid életrajz: Művészetterapeuta (MA 2009), előadó és aktivista a fogyatékossgal élő személyek jogaiért 1997 óta. Az izraeli Igazságügyi Minisztériumban a mozgáskorlátozottak egyenlő jogaiért felelős bizottság tanácsadó bizottságának elnöke volt (2013-2019). Az izraeli Oktatási Minisztériummal közösen vezetett egy programot a fogyatékossgal élő tanárok befogadására (2018-2021). Igazgatósági tag volt és jelenleg önkéntes a „Beit Hagalgalim” és a „Bizchut” nevű két civil szervezetnél (ECOSOC konzultatív státusz), amelyek a fogyatékossgal élő személyek jogait és szolgáltatásait támogatják.

Főbb megállapítások: A fogyatékossgal élő gyermekek védelme magába foglalja a szükséges körülmények biztosítását oly módon, hogy a gyermekközösség teljes tagjai legyenek, de ami még fontosabb, hogy életüket értékesnek és értelmesnek érzékeljék.

DONEVA, Maya

Fogyatékossgal Élő Személyek Szolgáltatóinak Európai Szövetsége (EASPD) főtitkára

Rövid életrajz: Jelenlegi munkakörét megelőzően A bulgáriai Várnában működő Karin Dom korai intervenciók központ vezérigazgatója volt. Alapítója és mentora a Szociális Teaháznak, egy olyan szociális vállalkozásnak, amely hosszú távú mentorálást és első munkahelyet biztosít intézményes keretek között nevelkedett fiataloknak.

Főbb megállapítások: Az előadás a technológiai, az állami és a szociális szolgáltatási szektor közötti együttműködés szükségességére összpontosít. Célja, hogy összegyűjtse az EASPD-konferenciánk legfontosabb következtetéseit és eredményeit azzal a céllal, hogy kétdimenziós (technológiai/digitális és társadalmi/nyilvános) ajánlásokat fogalmazzon meg. Az előadás egy lépésről lépésre haladó útmutató lesz, amely a fogyatékossgal élő személyekre irányuló sikeres technológiai innovációk fejlesztéséhez a tervezési gondolkodáson alapul.

SZEKERES, Pál

Fogyatékossgügyi miniszteri biztos,
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Rövid életrajz: Szekeres Pál civilként 1991-ben, autóbalesete után került kapcsolatba a fogyatékossggal élő személyek civil szervezeteivel, ahol több szervezetben is végzett önkéntes munkát. 1999 óta dolgozik a közigazgatásban. Több mint 10 évet töltött helyettes államtitkárként a sportigazgatásban, majd átkerült a szociális területre. Olimpiai bronzérmes, háromszoros paralimpiai bajnok vívó, három diplomája van. Nős, három felnőtt gyermek édesapja.

Főbb megállapítások: Fő üzenet a fogyatékossggal élő személyek lehető leghatékonyabb társadalmi integrációja, képzése, munkavállalása nemcsak az érintettek és családjuk érdeke, hanem összeurópai érdek.

ISHIKAWA, Jun PhD

Elnök, a Japán Kormány Fogyatékossgpolitikai Bizottsága

Rövid életrajz: 2012 óta a Japán Kormány Kabinetirodája Fogyatékossgpolitikai Bizottságának elnöke. E bizottság feladata a CRPD végrehajtásának független nyomon követése. 2017-2020 között az ENSZ fogyatékossggal élő személyek jogai bizottságának tagjaként dolgozott.

Főbb megállapítások: A fogyatékossggi diszkrimináció megszüntetéséről szóló törvény elfogadása és módosítása paradigmaváltást jelent Japánban az orvosi/jóléti modellről az emberi jogi/társadalmi modellre. A Fogyatékossgpolitikai Bizottság a fogyatékossgügyi politikák nemzeti alaptervének kidolgozásában, az alapterv végrehajtásának nyomon követésében és a CRPD japán végrehajtásának nyomon követésében játszik szerepet, mint nemzeti ellenőrzési keretrendszer, amelynek tagjai többségében fogyatékossggal élő szakértők és a fogyatékossggal élők szervezeteinek képviselői.

MEIJER, Cor J. W. PhD

Igazgató, Sajátos Nevelési Igényekkel és Inkluzív Oktatással Foglalkozó Európai Ügynökség

Rövid életrajz: 2005 óta a Sajátos Nevelési Igényekkel és Inkluzív Oktatással Foglalkozó Európai Ügynökség igazgatója. Társadalomtudományi doktori fokozatot szerzett, kutatási területe az inkluzív oktatással kapcsolatos nemzetközi összehasonlítás. Az OECD és számos más nemzeti és nemzetközi szervezet (Európai Unió; UNESCO) számára tanácsadóként működött közre a sajátos nevelési igénnyel kapcsolatos kérdésekben.

Főbb megállapítások: Az előadás bemutatja az európai országok inkluzív oktatási politikáinak és gyakorlatának fejlődését és főbb kihívásait. Fő megállapítása, hogy miközben a szakpolitikák kidolgozása előrehaladt, a végrehajtás elmarad. Az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényűekért és az Inkluzív Oktatásért 31 tagország oktatási minisztériumát támogatja az oktatási rendszerük inkluzívabbá tételére irányuló erőfeszítéseikben: különböző témakörökben tényeken alapuló információkat nyújt, beleértve a legfrissebb statisztikákat is.

HAJDÚ, József PhD

Az Európa Tanács Szociális Jogok Európai Bizottságának tagja

Rövid életrajz: Jogász, egyetemi tanár (PhD, University of Tokyo, 1998). Az Európa Tanács Szociális Jogok Európai Bizottságának tagja (2013-). A Csöcsiang Egyetem (Hangcsu, Kína) Nemzetközi Stratégiai és Jogi Akadémiája Nemzetközi Tanácsadó Testületnek tagja. Az SZTE ÁJTK Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék és az MK-TB Intézet vezetője.

Főbb megállapítások: Az Európai Szociális Karta 15. cikke foglalkozik a fogyatékos-sággal élő személyek szakmai képzéshez, a rehabilitációhoz és a társadalomba történő újrabeilleszkedéshez való jogaival. A Karta ellenőrző testülete a Szociális Jogok Európai Bizottsága (SZJEB) 2020-ban két Értelmező Állásfoglalást fogadott el. Az előadásban a második Állásfoglalásról és a SZJEB vonatkozó kollektív panasz eljárás keretében hozott döntéseiről lesz szó.

PORDÁN, Ákos

Ügyvezető igazgató, Kézenfogva Alapítvány Vezetőségi tag, Fogyatékos-sággal Élő Személyek Szolgáltatóinak Európai Szövetsége (EASPD)

Rövid életrajz: Több, mint 25 éve tevékenykedik a fogyatékos-ságügyi szektorban. Közgazdász, szociálpolitikai szakértő, 20 éve a Kézenfogva Alapítvány ügyvezető igazgatója, amely egy országos szintű szolgáltató szervezet Magyarországon a fogyatékos-ság területén. 2004 óta európai szinten dolgozik az EASPD vezetőségi tagjaként.

Főbb megállapítások: A Fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény a fogyatékos-sággal élő emberek társadalmának alapidokumentuma. Irányt kell mutatasson az Európai Uniónak és a nemzetállamoknak is. Ma még hosszú az út a fogyatékos-ság orvosi megközelítésétől az emberi jogi megközelítésig. A Kézenfogva Alapítvány 16 európai ország szolgáltatóival dolgozik azon, hogy az emberi jogok, közösségi fejlesztés, lakhatás, foglalkoztatás területén diszkrimináció mentes, európai válaszok szülessenek.

TATIC, Damjan PhD

A Fogyatékos-sággal Élő Személyek Országos Szövetségének jogi szakértője, Szerbia
Az UNCRPD korábbi tagja és alelnöke

Rövid életrajz: Jogász (PhD 2008) 2011-től 2019-ig az ENSZ fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló bizottságának (CRPD) szakértő tagja, 2017-ben és 2018-ban pedig a bizottság alelnöke volt. Tanácsadója volt az UNDP-nek, az UNICEF-nek, az ILO-nak, az OESC-nek és az Európa Tanácsnak. Vendégelőadó a Belgrádi Egyetem Jogi Karának Jogi Szolgálatán és a a trieri Európai Jogi Akadémián.

Főbb megállapítások: A fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló egyezmény jelentős eszköz a fogyatékos-sággal élő személyek egyenlőségének előmozdítására és biztosítására világszerte és egész Európában, ugyanakkor a gyakorlatban is megfelelően végre kell hajtani ahhoz, hogy valódi változást hozzon az emberek életében, mivel az emberi jogokról globálisan beszélnek és megállapodnak, de helyben hajtják végre.

VERES, Amarilla

Paralimpiai Bajnok

Rövid életrajz: 13 évesen kezdett el vívni, akkoriban még az épek között. Később kiderült, hogy betegsége (veleszületett bal oldali bénulás) miatt nem követheti az addigi edzéstervet, ezért vívóedzőnek állt. Segédedzőként tevékenykedett, majd kipróbálta a kerekesszékes vívást és hamarosan már nemzetközi versenyeken is indult. 2016-ban Rióból, az első paralimpiájáról, már bronzérmesként térhetett haza. A sport mellett tanulmányaira is nagy figyelmet fordít, sportszervezést hallgat a Nyíregyházi Egyetemen. 2021-ben a tokiói paralimpiai játékokon aranyérmet szerzett kerekesszékes vívásban.

Főbb megállapítások: „A két edzőnk elmondta, hogy mit csináljak, és hogyan fejezem be a meccset. Semmi mást nem kellett csinálnom, mint végezni a dolgomat, szűrni. Csak erre gondoltam. Aztán az utolsó tus után sírva fakadtam. Nagyszerű érzés volt.”

A KONFERENCIA ELŐADÁSAI

Németh Zsolt

KÖSZÖNTŐ

Excellenciák, Nagykövetek, Hölgyeim és Uraim!

Szeretettel üdvözlöm Önöket Budapesten.

Magyarország Kormánya 2020-ban elfogadta és elindította az Országos Fogyatékosügyi Programot és Akciótervet. Mint a dokumentum neve is mutatja, ez nem csupán céljaink egy általános vázlata, hanem konkrét cselekvési terv is. Felelősséget, határidőket, és forrásokat állapít meg. Az akcióterv a fogyatékkal élők életének számos területét érinti: társadalmi befogadás, önálló életvitel, egészségügy, oktatás, foglalkoztatás, szociális ellátás.

Az elmúlt két évben a járvány hátráltatta a munkánkat, ezért itt az ideje, hogy visszatérjünk ezekhez a problémákhoz, és annyi figyelmet fordítsunk rájuk, amennyit megérdemelnek – nemcsak Magyarországon, hanem Európában, és a nagyvilágban is. Legfőbb ideje, hogy a cselekvési tervet, terveket a gyakorlatba is átültessük. Hiszem, hogy ez a konferencia ezt a célt szolgálja majd. Magyarország számára kiemelten fontos ez a terület, ezért az Európa Tanács magyar elnökségének időszakát arra használjuk fel, hogy a Nemzeti Cselekvési Tervünket az Európa Tanács tágabb kontextusába helyezzük.

Az Európa Tanács egy emberi jogi szervezet. A fogyatékosság jogi megközelítésének számos modellje született az elmúlt évtizedekben. De azt hiszem, itt az ideje, hogy eljussunk az emberi jogi megközelítéshez. Talán tisztában vannak azzal, hogy Magyarország lényegében a különböző típusú kisebbségek országa. Hiszünk abban, hogy a kisebbségi politika nem lehet hiteles, ha nem adja meg a szükséges prioritást a fogyatékkal élő kisebbség számára.

A másik fontos témánk a technológia. Szinte felsorolni sem lehet, hogy mennyi különböző területen biztosít új lehetőségeket a fogyatékkal élők számára.

A konferencia kezdeményezője, és szervezője, Dr. Lovászy László ezen terület szakértője. Sok fogyatékkal élő honfitársunknak elképzelése sincs arról, hogy kinek köszönhető a fejlődés, amit a mindennapi életükben tapasztalnak, de elmondom Önöknek: sok esetben Lovászy László a felelős.

Azért is időszerű most, a 2020-as évek elején megtartani ezt a konferenciát, mert meg vagyunk győződve arról, hogy ez az évtized nagyrészt a fogyatékossgal élők javát szolgáló technológiai forradalomról fog szólni.

Nyilvánvalóan Magyarország egyedül nem tud annyit elérni, mint a nemzetközi közösség. Ez most egy kiváló lehetőség arra, hogy megosszuk egymással a bevált

módszereket, és az új ötleteket, valamint hogy közös mederbe tereljük a gondolatainkat, elősegítve ezzel az együttműködést Európában, és a világban. Ezúton is gratulálok Lászlónak, amiért ilyen sokszínű társaságot sikerült összehívnia. Minél több irányt tudunk megosztani egymással, annál hatékonyabb a párbeszéd.

Büszkék vagyunk arra, hogy Európa egy relatív vezető szerepet tölt be az emberi jogok, és a technológiai forradalom területén. Meg kell őriznünk ezt a pozíciót, főleg a COVID-19 utáni világban. Példaként szolgálunk a fogyatékkal élőkkel való bánásmód tekintetében is.

Ma részben azért vagyunk itt, hogy ezeket a területeket összekapcsoljuk.

A technológia segítségével felgyorsítható a társadalmi integrációjuk, ami számukra, és a társadalmunk számára is hasznos. Rengeteg pozitív példát láttunk erre, és sajnos szívszorító esetekkel is találkoztunk. Európa elöregedő lakossága miatt figyelünk kell a részben fogyatékkal élőkre is.

A világban Európa a fogyatékosügyi programok éllovasa, Európában pedig az Európa Tanács. Örülünk, hogy Magyarországnak az Európa Tanácsban, az Európai Parlamentben, és egy évtizede a Magyar Kormányban is van egy fogyatékkal élő képviselője. Véleményem szerint a vezető pozíció többek között a keresztény értékeknek köszönhető. Az ET az esélyegyenlőségért harcol, ami küldetést, és felelősséget is jelent. Akkor nem fogunk lemaradni, ha Európa biztosítani tudja az anyagi forrást a fogyatékkal élők gondozásához, ha folyamatosan fejlesztjük a technológiát, és ha remélhetőleg hamarosan megfékezzük a járványt, ami még mindig nagyon nehéz kérdés mindenhol, hazánkban is.

Nem kereshetünk kifogásokat. Megoldásokat kell találnunk. Ez a konferencia legfontosabb feladata. Sikeres párbeszédet kívánok a magyar Parlamentben!

Nagyon örülünk, hogy elfogadták a meghívásunkat, bízom benne, hogy eredményes beszélgetést folytatunk. László, gratulálok ehhez a fantasztikus eseményhez!

Köszönöm a figyelmet.

Gurmai Zita

KÖSZÖNTŐ

Hölgyeim, és uraim! Elnök úr, nagykövetek, kollégák, országgyűlési képviselők!

Mindenekelőtt hadd mondjam el, hogy mennyire örülök, amiért részese lehetek ennek a konferenciának. Ahogy az Európai Tanács magyar elnöksége a végéhez közeledik, biztos vagyok abban, hogy az elmúlt 6 hónap alatt végrehajtott tettek, és lépések - ahogy kiváló kollégám, és barátom, Németh Zsolt is említette - annak érdekében, hogy megoszthassuk egymással a tapasztalatainkat, maradandó hatásokat eredményeznek.

Barátaim, és kollégáim! Nagyon örülök, hogy a konferencia témája az egyenlőtlenség, mert hiszem, hogy az egyenlőtlenség a legnagyobb probléma, amivel ma az európai társadalmak szembesülnek. A 21. században elértük, hogy jobb munka- és életkörülményeink legyenek, de egyre nagyobb a szakadék azok között, akik részesülnek ebben a fejlődésben, és azok között, akik kimaradnak belőle. A nők, különösen az idősebb nők hátrányos helyzetben vannak. Ez egyértelműen látszik, ha megnézzük a gazdaságot. Én viszont nem a gazdasági egyenlőtlenségről akarok ma beszélni, hanem az egyenlő jogokról, és arról, hogy a lehető legtöbb ember számára biztosítanunk kell a jóléthez, és a részvételhez való hozzáférhetőséget.

A #MeToo mozgalom óta mindenhol forradalom zajlik. Folyamatosan kerülnek napvilágra a nők ellen elkövetett erőszakos esetek, történetek. Még csak most kezdjük felfogni, hogy mennyire súlyos a helyzet. Egyre vitathatatlanabb, hogy az egyenlőtlenségek hosszú listájának első helyét a férfiak, és a nők közötti egyenlőtlenség foglalja el. A nők jogainak megtagadása például fizikai, és pszichikai erőszak által történik, ami a COVID-járvány ideje alatt még élesebbé, és láthatóbbá vált.

Hölgyeim, és uraim! Női vezetőként nagy örömmel, és nagy felelősségérzettel beszélek ma Önökhöz. Szeretnék példát mutatni. A nőknek segíteniük kell önmagukat, és egymást, hogy elérjék a valódi egyenlőséget. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének nők elleni erőszakkal foglalkozó főelőadójaként elmondhatom, hogy a közgyűlés rengeteget tesz azért, hogy pozitív változást érjen el. Hozzá kell tennem, hogy a férfiak is ugyanezért dolgoznak, hiszen tudják, hogy az egyenlőtlenség megfosztja a világot eme alábecsült nem képességeitől, és tehetségétől. Az ET – amelynek jelenleg is női főtitkára van – folyamatosan vizsgálja, hogy milyen jövőbeni kihívásokra lehet számítani. 10 évvel ezelőtt rendelkezésre bocsátottak egy iránymutatást a nők elleni erőszak, és a családon belüli erőszak elleni küzdelem témakörében. Ez biztosítja a hátteret, ami a nők védelméhez, az erőszak megelőzéséhez, valamint a szakpolitikai-, és oktatási irányvonalak meghatározásához szükséges. Megemlíti a multidiszkriminációt, ami ma már az interszekcionalitás fogalmához tartozik. A nők, és a lányok esetében gyakran többszörös egyenlőtlenséggel találkozunk. Pél-

dául sok társadalom, és kultúra azt vallja, hogy értékesebb fiú gyermeket szülni. Már a születés előtt diszkriminálnak azzal, hogy a fiúkat erősebbnek, függetlenebbnek, munkaképesebbnek tartják. A fogvatékkal élő lányok két diszkriminációnak is ki vannak téve: egyrészt a nemük, másrészt a fizikai, vagy szellemi állapotuk alapján.

Ezzel elérkeztem a fő témához. A PACE Egyenlőségi és Diszkriminációellenes Bizottsága 2020-ban meghallgatást tartott a fogvatékkal élő nők elleni erőszakkal kapcsolatban. Az egyik előadónk Ana Peláez Narváez volt, aki születésétől kezdve vak. Ő volt az első fogvatékos nő, aki az ENSZ nők diszkriminációjának felszámolásával foglalkozó bizottságának tagja lett. Jelenleg az Európai Fogvatékosságügyi Fórum alnöke is. Amellett, hogy bemutatta az ENSZ nőkkel, és fogvatékossággal kapcsolatos munkáját, elmondta, hogy a fogvatékkal élők 60%-a nőnemű. Azt is megtudtuk, hogy a fogvatékkal élő nők kétszer-háromszor gyakrabban szenvednek el erőszakot, mint más nők. Sok fogvatékossággal élő nő nincs tisztában a jogaival, és sokan közülük azt mondják, hogy nem hinnének nekik, ha jelentenék az erőszakos cselekményeket. Emiatt a helyzetük a kevésbé láthatóak közé tartozik, hiszen a statisztikákban meg sem jelennek. Ennek okai között szerepel az alacsonyabb gazdasági, és társadalmi státusz, a nemi alapú erőszak, a nők elleni erőszak, valamint a káros diszkriminatív gyakorlatok. Az is elhangzott, hogy a fogvatékossággal élő emberek véleménye alig van jelen a fogvatékossági politikák kidolgozásakor, illetve a fogvatékossággal élő nőket nem kifejezetten nőként, hanem csak fogvatékos személyként ismerik el. Ennek változnia kell! Cselekednünk kell!

A helyzet javulása, a nyilvánosságra hozott esetek, és a nők ellen elkövetett erőszak közvélemény általi elítélése ellenére az erőszak folytatódik. A jelenleg is tartó közegészségügyi krízis rákényszeríti a nőket, hogy erőszakos otthonokban maradjanak. Egyre nagyobb veszélyben vannak a fogyatékkal élő nők, és lányok, akik közül sokan rá vannak utalva a családjukra, vagy a szociális szolgáltatókra. Fel kell ajánlanunk nekik az önállósághoz szükséges eszközöket, mert ha mástól függenek, az magával hordozza a bántalmazás veszélyét. A hatóságok feladata a segélyszolgálatok finanszírozása, a szálláslehetőségek bővítése, és a megelőzés. Tanulnunk kell a mostani pandémiából a jövőbeli krízishelyzetekre.

Megnézték, hogy mely területeken jelentkezik a nőkkel, és férfiakkal szembeni diszkrimináció. Idén szeptember 27-én ugyanez az albizottság foglalkozott azzal, hogy a paralimpiai játékok miként járultak hozzá a fogyatékkal élőkkel szembeni sztereotípiák, és a megkülönböztetés felszámolásához. Szervezetek, és sportolók is beszámoltak a tapasztalataikról. Az egyik leginspirálóbb előadó Marie-Amélie Le Fur, egy francia, többszörös aranyérmes futó volt, aki ma a Francia Paralimpiai Bizottság elnöke. Munkája során bemutatja a mozgássérült lány diákoknak, hogy hogyan tudják leküzdeni a nehézségeket, és gyakorolni a sportot. A jogalkotóknak, és az európai vezetőknek olyan irányelveket kell megalkotni, amelyek csökkentik a fogyatékkal élőkkel szembeni megkülönböztetést, amely elkerülhetetlenül pszichológiai, és fizikai erőszakhoz vezet.

Magyarországon számos kiváló, fogyatékkal élő női sportoló van, aki példakép lehet a hasonló helyzetben lévő fiatal lányok számára: Veres Amarilla vívóbajnokunk, vagy az úszók, Illés Fanni, Konkoly Zsófia, Pap Bianka, és még sokan mások.

Tehát hölgyeim, és uraim! Biztos vagyok benne, hogy a Konferencia során több olyan módszert is megismerünk majd, amelyek segítségével még több egyenlőséget teremthetünk, megakadályozva ezzel a hatalommal való visszaélést, és az erőszakot. Hiszem, hogy új megoldásokat találunk, és hatékonyabban tudjuk majd alkalmazni a törvényeinket, és az irányelveinket. Az ET, az EU, és az ENSZ is rendelkezik azokkal az eszközökkel, amelyek által még egyenlőbbé tudjuk tenni országainkat, hogy mindenki - bárhol is kezdje az életét - boldogulhasson, és a hátrányok ellenére megállhasson a talpán.

Köszönöm figyelmüket, és gratulálok nagyszerű barátomnak, aki valóban szívvel-lélekkel szolgál.

Lovász László Gábor PhD

BEVEZETŐ

Nagy megtiszteltetés itt lenni. Köszönetet illeti Németh Zsolt alelnök urat, amiért segített megszervezni ezt a konferenciát, az Európa Tanács magyar elnökségének egyik záróeseményét. Engedjék meg, hogy személyesen megköszönjem a meghívott előadóknak, hogy elfogadták a meghívásunkat, és hogy megosztják velünk a gondolataikat. Külön köszönöm Kövér László úrnak, a Magyar Országgyűlés elnökének, hogy rendelkezésünkre bocsátotta ezt a csodálatos épületet, amely mindannyiunk büszkesége, és a nemzet legfontosabb otthona.

Örömmre szolgál az is, hogy a konferencia a tolerancia nemzetközi napjának (november 16.), és a fogyatékkal élő emberek nemzetközi napjának (december 3.) környékén kerül megrendezésre.

A mai nap azért is különleges, mert az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlését nem csupán a Parlament képviseli, hanem nemzetközi, hazai előadók, szakértők, és különösen fogyatékkal élő szakértők is megosztják gondolataikat, személyes tapasztalataikat.

Néhány szó a programról. A konferencia két szekcióban kerül megrendezésre. Az első szekció címe: „Esélyegyenlőség és diszkrimináció elleni küzdelem az Európa Tanács tagállamaiban”. A panel célja, hogy egyfajta betekintést nyújtson az esélyegyenlőség területébe az ET munkáján, és a nemzetközi szervezetek, különösen az ENSZ releváns tevékenységein keresztül. A szekciót Kósa Ádám európai parlamenti képviselő, az EP

fogyatékkal élő munkacsoportjának tagja, valamint a SINOSZ (Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége) elnöke nyitja meg. Utána Prof. Aoife Nolan, a Szociális Jogok Európai Bizottságának alelnöke osztja meg gondolatait, és tapasztalatait az Egyesült Királyságból. Következő szakértőnk Odelia Fitoussi Izraelből, aki az „utódom” az UNCRPD-ben. Mivel én magam is 8 évig tagja voltam az ENSZ fogyatékos személyek jogaival foglalkozó UNCRPD bizottságban, tudom, hogy mennyire nehéz

és összetett a munkájuk, hiszen folyamatosan követik a nemzetközi fejleményeket és véleményeket. Végül Maya Doneva, a Fogyatékossgal Élő Személyek Szolgáltatóinak Európai Szövetsége (EASPD) főtitkára csatlakozik hozzánk Brüsszelből Zoomon keresztül.

A második panel - melynek levezető elnöke Szekeres Pál fogyatékossgügyi miniszteri biztos, és paralimpiai hős - a nemzeti fogyatékossgügyi stratégiáról, és azok eredményeiről szól. A panelt első kiváló előadónk, Prof. Jun Ishikawa, a Japán Fogyatékossgpolitikai Bizottság elnöke nyitja meg. Cor J. W. Meijer, a Sajátos Nevelési Igényekkel és Befogadó Oktatással Foglalkozó Európai Ügynökség igazgatója folytatja az eszmecsere, és beszél majd az befogadó oktatáshoz való jogról. Magyarországot Prof. Hajdú József, az Európa Tanács Szociális Jogok Európai Bizottságának tagja képviseli, aki akadémiai és jogi oldalról megközelítve osztja meg szakmai tapasztalatait. A szintén magyar Pordán Ákos úr, az EASPD vezetőségének magyar tagja, a Kézenfogva Alapítvány ügyvezető igazgatója a civil társadalom területén szerzett tapasztalatokról beszél. Végül Damjan Tatic úr, az UNCRPD korábbi tagja és egyik alelnöke Szerbiából zárja a panelt Zoomon keresztül.

A konferencia Veress Amarilla, 2021-es tokiói Paralimpiai Bajnok személyes megjegyzéseivel, és az én riportéri gondolataimmal zárul.

Az előadások keretében az alábbi témákra keressük kérdéseket és válaszokat. Talán bizonyossággal állíthatom, hogy az Európa Tanács valamennyi kormánya és tagállama arra törekszik, hogy minden fogyatékossgal élő embernek lehetővé tegye a teljes, önálló életet. E kérdések megvitatásakor nagyon fontos, hogy nemzeti szinten mutassuk be a fejlődést, és az ellentmondásokat, beleértve a látszólag megoldhatatlan és valós dilemmákat is az uniós jogalkotásban, és maguknak az európai intézményeknek a munkájában. Szükséges napvilágra hozni az európai intézmények politikájának sikerét, vagy éppenséggel kudarcát.

A gyermekvédelem kérdése egyre fontosabb téma. Véleményem szerint nagyobb figyelmet kell fordítani gyermekeink védelmére és támogatására, tehát a fogyatékossgal élő gyermekek védelme és támogatása szintén prioritás, hiszen ők az átlaghoz képest nehezebb helyzetben vannak, amikor tájékoztatásról és ellátásról van szó. Ebben az kontextusban különösen fontos látni, hogyan kezeli az Európa Tanács szociális jogokkal foglalkozó bizottsága a fogyatékossgal élő gyermekek jogait, és hogyan azonosítja azokat az akadályokat, amelyekkel a fogyatékossgal élő személyek szembesülnek az oktatáshoz és a foglalkoztatáshoz való hozzáférés során Európa-szerte.

A technológiai, állami, valamint szociális szolgáltató szektorok közötti együttműködés létrehozása és megerősítése mind az oktatás, mind a foglalkoztatás területén alapvető fontosságú, különösen egy olyan világban, amelyet egyre inkább áthat a digitalizáció. A rehabilitáció területén olyan technológiai és biotechnológiai újítások jelentek meg, amelyek néhány évvel ezelőtt még elképzelhetetlenek voltak, és amik-

ről mi, az érintettek, azaz a fogyatékossgal élők emberek még a saját gyermekkorunkban sem álmodhattunk. Lassan az lehet majd a kérdés, mire megöregszünk, hogy egyáltalán ki számít majd fogyatékossgal élőnek?

Mind a mesterséges intelligencia, mind a biotechnológia számos etikai kérdést vet fel. A legújabb fejlesztéseknek társadalmi-politikai és komoly jogi aspektusai is vannak. Nem csupán a fogyatékossgok modern rehabilitációját érinti, hanem kiszámíthatatlan társadalmi és emberi jogi következményekkel is járhat.

Visszatérve az európai intézmények, az Európa Tanács országainak munkájára, egyre globálisabban beszélünk a fogyatékossgal élő személyek emberi jogairól, de mivel azokat helyi szinten alkalmazzák, a vonatkozó politikák és gyakorlatok legalább olyan fontosak, mint a nemzetközi megállapodások, figyelembe véve az országok sajátosságait és teherbíróképességét. Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy legalább 100 ország jelentéseit és értékeléseit láthattam 8 éven át, így elmondható, hogy még hosszú út áll előttünk a fogyatékossg orvosi megközelítésétől az emberi jogi megközelítéséig. Ugyanakkor, mint azt az előbb említettem, egy sosem látott fejlődésnek voltunk a tanúi. Ez a fejlődés várhatóan folytatódni fog, ezért az emberi méltóság megőrzésének érdekében a nemzetközi közösségnek foglalkoznia kell a témával. Engedjenek meg egy személyes megjegyzést: amikor húsz évvel ezelőtt képviseltem az Európa Tanács CD-P-RR munkacsoportjában Magyarországot, akkor kezdtünk beszélni a jelnyelv használatáról, most pedig már jogszabályunk van rá; a mai közvetítéshez pedig élő, angol nyelvű feliratozást is biztosítunk a nagyothalló emberek számára.

Büszkeséggel tölt el bennünket, hogy a konferencián részt vesz a norvég és a japán nagykövet, a magyarországi brit, osztrák, ukrán és bolgár nagykövetségek diplomatái, számos szakmai és érdekképviselői szervezet, mint a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége. Ugyancsak képviselteti magát az Óbudai Egyetem, a Nemzeti Közigazgatási Egyetem, a Felsőoktatási Intézet és a Központi Statisztikai Hivatal is.

Végezetül szeretnék köszönetet mondani a Parlament technikai csapatának, a tolmácsoknak, valamint a munkatársaimnak az általunk közösen létrehozott eseményért.

Köszönöm a figyelmüket.

Fülöp Attila

NYITÓ ELŐADÁS

Szeretettel köszöntöm a résztvevőket, az előadókat, és a szervezőket! Az EMMI képviselőjében szeretném megosztani a tapasztalataimat.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Ma Magyarországon közel egymillió embert érint a fogyatékos ügy. A magyar Kormány olyan társadalomért dolgozik, amelyben fogyatékossgal élő és ép ember egyaránt megtalálja helyét.

Magyarországon a fogyatékossgüggyel kapcsolatban a kommunizmus súlyos öröksége, hogy a fogyatékossgal élő embereket a társadalom elől elzárva tartották a települések szélén álló több száz férőhelyes intézményekben. Úgy gondolták, hogy a fogyatékossgal élő embereket el kell őket különíteni, nem vehetnek részt a társadalom mindennapi életében. Ez gátolta a fogyatékossgüggyről való értelmes párbeszéd kialakítását.

Mi azt szeretnék elérni, hogy a társadalom minél természetesebben kezelje a fogyatékossgot, és minden városban, közösségben fogadják el őket, hiszen ez az egész társadalmat érintő ügy. Attól, hogy valaki fogyatékossgal él, és segítségre szorul,

értékteremtő dolgokra lehet képes, ezért a fogyatékossgal élő emberekben a lehetőséget kell látni és nem a hiányt. Fogyatékossgügy területén a siker titka: közös ügy, közös akarat. Ezért jótekonkodás helyett az önállóságra, önértékelésre építünk.

A fogyatékossgal élők számára az a leglényegesebb, hogy ne „üres, rosszul megfogalmazott együttérzést” kapjanak, hanem segítséget ahhoz, hogy önállóan élhessenek. Ehhez a Kormány részéről elsősorban akadálymentesítés és önálló kereset biztosításában hiszünk, ezért dolgozunk. Ezért a Kormány célja egyrészt, hogy a 21. századi infokommunikációs eszközök egyre szélesebb köre álljon a fogyatékos emberek rendelkezésére.

A különböző szolgáltatásokat a fogyatékos emberek gyakran csak segítő személylyel tudják igénybe venni. A fogyatékossgal élő emberek önálló életvitelének, önrendelkezésük támogatása érdekében 2018-ban megkezdődött az új, illetve már meglévő infokommunikációs technológiák (IKT) fejlesztése. Az alkalmazásba vont eszközökkel és szoftverekkel a felhasználók mentesülhetnek a segítő személy jelenléte alól, ami a források költséghatékonyságát is javítja. A projekt eredményeképpen a fogyatékossgal élő célcsoport számára szélesedett az okoseszközön keresztül elérhető távszolgáltatások köre, valamint javult a fogyatékossgal élő emberek közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférése.

Másrészt, a Kormány piaci cégekkel együttműködve nagy hangsúlyt fektet a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásának megerősítésére. A megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásának bővítése egyszerre gazdasági potenciál, egyszerre a kommunista szemlélettel való leszámolás, és egyszerre közösségteremtő felelősségvállalás.

Kedves Hallgatóság! Minden munkahely érték, de a megváltozott munkaképességű munkahely kétszeresen az, hiszen gazdaságilag és szolidárisan is értéket teremt. Az mmk-s foglalkoztatás így nemcsak morális, hanem gazdasági sikertörténet is.

A cél az, hogy minden érintett személy, aki szeretne, tudjon a lehetőségeihez mértén munkát végezni, munkajövedelemből tartsa el magát és családját. Ezt segítették az elmúlt években a megváltozott munkaképességű, fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási szintjének növelését ösztönző támogatások is, amelyek eredményeként a mmk-s emberek foglalkoztatási szintje a 2010. évi 18 %-ról, 2021-re 44 %-ra növekedett. Ma mintegy 160 ezer megváltozott munkaképességű honfitársunk dolgozik Magyarországon.

Kedves Résztvevők! Az Orbán-kormány 2010-ben olyan Magyarország irányítását vette át, ahol 3,7 millió ember dolgozott, ahol 73 500 forint volt a minimálbér, ahol a megváltozott munkaképességű honfitársainknak csak 18 százaléka kapott állást.

Ma 4,7 millió ember dolgozik, a minimálbér jövőre 200 ezer forint, és már majdnem minden második megváltozott munkaképességű honfitársunk munkából tartja el magát és családját. Ma már verseny zajlik a különböző cégek között az érintett emberek foglalkoztatásáért, érezhetően elindult a szemléletváltás a versenyszférában

lévő munkáltatóknál is. Feladatunk elérni még több megváltozott munkaképességű embert, hogy az irántuk jelentkező munkaerőigényt ki lehessen elégíteni, hogy megélhetésük tartósan ne csak passzív ellátásokból legyen biztosított.

2020-ban útjára hazánkban az ÉRTÉK VAGY! program. A program lényege, hogy felhívja a megváltozott munkaképességű személyek értékeire, értékteremtő munkájukra a társadalom figyelmét.

Jövőre is V4-es országok részvételével ÉRTÉK VAGY! konferencia kerül megrendezésre a Bálnában. Egy FÓRUM, ahol nemcsak elmondjuk, de meg is mutatjuk az állami és piaci szektor nemzetformáló együttműködését!

Egy KONFERENCIA, ahol “kiszámoljuk” a felelősségvállalás gazdasági és morális értékét! Egy MŰHELY, ahol jól hallható a foglalkoztatás közösségteremtő motorja!

Az ÉRTÉK VAGY! díjat olyan munkáltatók, foglalkozási rehabilitációs szolgáltatók, valamint magánszemélyek részére alapítottuk, akik a megváltozott munkaképességű vagy fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatása érdekében tett tevékenységükkel kimagasló, példaértékű eredményt értek el.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Egy polgári kormányzat közpolitikájának mindig is egy feladata van: az egyének, a polgárok részére azt a lehetőséget megadni, amiben ő maga tud magáról gondoskodni, ő maga tud saját erejéből talpra állni.

Mi, a kormányzat részéről abban a gondoskodáspolitikában hittünk az elmúlt években és hiszünk jelenleg is, amelyik az önellátásra, a saját képességek fejlesztésére teszi a hangsúlyt.

A helyesen értelmezett gondoskodáspolitikai segít, de nem rombolja az önellátásra törekvést. Kiegészít, de nem helyettesít. Erényeket fejleszt, képessé tesz, de nem vár lehetetlent. Hálót akar adni, és nem halért sorban álló, kiszolgáltatott tömegeket akar kreálni. A jövőben is ezért fogunk dolgozni.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak!

Szekció I.

ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS DISZKRIMINÁCIÓ ELLENI KÜZDELEM AZ EURÓPA TANÁCS TAGÁLLAMAIBAN

A szekció elnöke: Lovászy László PhD

Kósa Ádám

Esélyteremtés paradigmájának váltása az EU intézményeknél - mítosz vagy valóság?

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, üdvözlöm Önöket ezen a kiváló konferencián, amit az Európa Tanács soros magyar elnökségének részeként szerveztek meg. Köszönöm a szervezőknek a megtisztelő felkérést, igyekszem eleget tenni az elvárásoknak.

Kósa Ádám vagyok, 2005 óta a magyar Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége elnöke, 2009 óta pedig a Fidesz színeiben Európai Parlamenti képviselő, jelenleg már harmadik mandátumomat töltöm ki. Siketségem okán is mindig kiemelt szerepet töltött be munkámban az egyenlő esélyű hozzáférés kérdése, de egyébként is 12 éve szociál- és foglalkoztatáspolitikai kérdésekkel foglalkozom.

Felesleges áttekintő képet adni a jogi háttérrel egy olyan szakmai konferencián, ahol a publikum számára ismertek az diszkrimináció tilalmával, az egyenlő esélyű hozzáféréssel kapcsolatos alapvető jogszabályok.

Ezért ahhoz veszem a bátorságot, hogy rámutassak az elmúlt egy évtizedben lezajlott történések, előrelépések és - látni fogják - visszalépések következtében kialakult állapotra.

Mit nevezünk mi esélynek? Ahány nézőpont, annyi válasz. De ha mi ezt az esély-egyenlőség és a diszkrimináció elleni küzdelem keretein belül nézzük, akkor a válasz egyszerű: azon lehetőségek halmaza, melyet a társadalom és az állam biztosít az emberek számára. Ami ebben speciális lehet az, hogy vannak olyan emberek, melyek különböző okokból ezekhez a lehetőségekhez nehezebben férnek hozzá. Ma már evidencia, hogy ezt a kérdéskört komplexen közelítsük meg, ma már nem a hátrány esetenként kiküszöbölése a cél, hanem az, hogy az „esély” a hátrányosabb helyzetben levő egyének számára ugyanúgy megjelenjen. A fogyatékkal élők számára ezt az egyetemes tervezés elve biztosítaná, ha maradéktalanul betartanák annak szellemiségét. Igen ám, de az ésszerű alkalmazkodás sokszor nehezen megfogható elve is általánossá vált, ami megítélésem szerint ütheti az egyetemes tervezés elvét is, ha szigorúan vesszük azok alkalmazását. Szerencsére általában nem kötik össze a két alapelvet, így azok érvényesülése már csak a társadalom tagjain és az államon múlik. Ez a mi felelősségünk.

Előadásom címében mítoszt és realitást említek. Mi a mítosz ebben? És a mi a realitás?

12 év alatt kőkeményen megtanultam, hogy a jogalkotó ezekben a kérdésekben nagyon is engedékeny, annak ellenére, hogy azok megvalósítása rendkívül hosszú és fáradtságos. Ezek olyan „hálás témák”, melyek mellé politikai hovatartozás nélkül odaállnak, mert egyrészt elismertségüket növeli, hiszen ezzel segítenek a hátrányos helyzetű embereknek, másrészt pedig saját lelkiismeretüket nyugtatják meg azzal,

hogy letudják ezt a feladatot. Nézzük csak az Európai Parlamentet! Éves szinten is elismerésre méltó mennyiségben – nem minőségben! - gyártják az ezzel kapcsolatos állásfoglalásokat, jelentéseket. Konkrét jogszabály, ami az érintettek számára valóban hasznos, egy kezemen meg tudom számolni, csak ennyi született 12 év alatt.

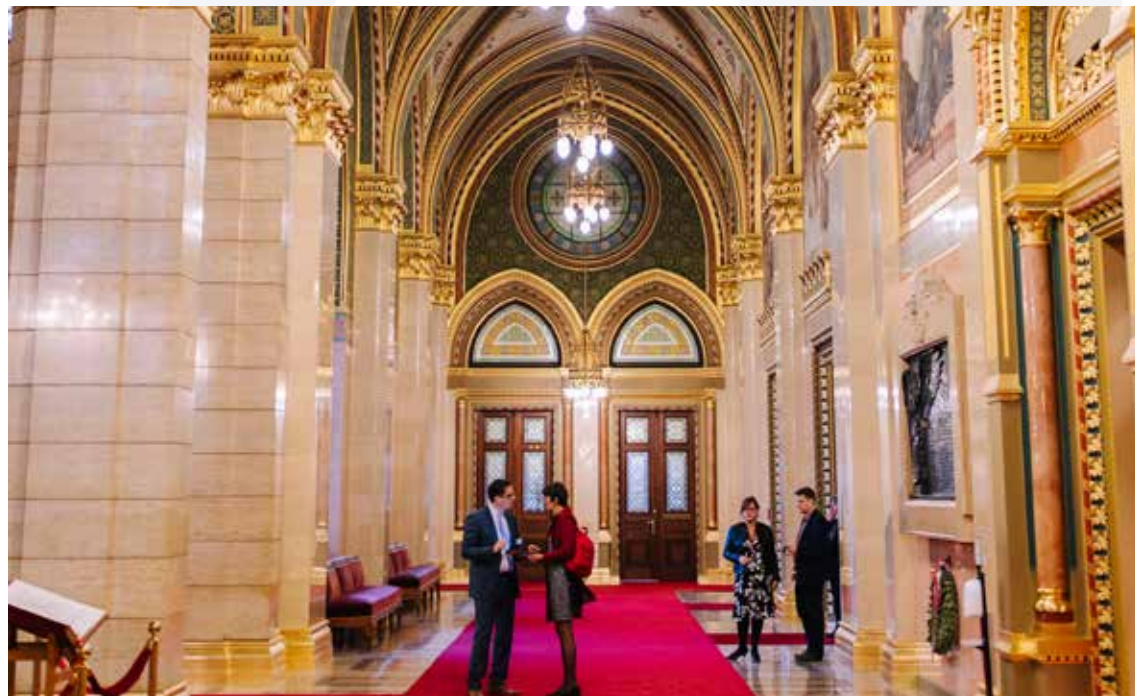
A politikusok nagy részre azt gondolja: ahhoz, hogy a társadalom előtti elismertség és elfogadottság fennmaradjon, mindig valami új mellé kell álljanak. Új társadalmi csoportok kreálása. Új megoldások támogatása, még ha azok végrehajthatósága kétséges is. Az Európai Unió ezzel kapcsolatos jogalkotása meggyőződésem szerint 2008-ban bicsaklott meg, amikor az úgynevezett horizontális antidiszkriminációs irányelvre javaslatot tett az Európai Bizottság. Számos társadalmi csoportot – „hátrányos helyzet csoportot” – megneveztek, egymás mellé helyezve őket. Ez önmagában még nem baj, csak azóta eltelt 13 évben világossá vált, hogy a tagállamok ezt az irányt nem támogatják számos okból. A megoldás az irányelv szétbontása lett volna társadalmi csoportonként, így a nagy része ma már hatályos joganyag lenne, de nem ez történt, sőt, más kérdéseknél is ugyanezt a vonalat kezdték erőltetni.

Számomra mítosz az, hogy mindenki egyenlő a jogalkotó szemében. Nem, mindenki egyenlő eszköz, és nem cél. Számomra realitás az, hogy ezért az egyes hátrányos helyzetű társadalmi csoportok egymás túszaivá váltak ezáltal. És ez a realitás még

fokozódott is az elmúlt 2-3 évben azzal, megjelent az európai jogi gondolkodásban az interszekcionalitás kérdése, amivel az a legfőbb bajom, hogy tipikus gumimegoldás, és az addig jól körülhatárolható érintetti kört gyakorlatilag korlátlanra bővíti. A másik nagy újítás a társadalom tagjainak esélyeinek kiegyenlítésének minden lehetséges, akár kacifántos jogi megoldásokkal is kikényszerítése: Erre jó példa a nemek közötti bérek kiegyenlítéséért folytatott jogalkotás: az Európai Parlament előtt heverő javaslat szerint amennyiben nem lehet megállapítani egy adott munkakörben az átlagfizetést, egy olyan hipotetikus összehasonlítást rendel alkalmazni, amely a „feltételezett, állítólagos hátrányos megkülönböztetés”-t hivatott alátámasztani. Ez sem a normavilágosság, sem a jogbiztonság követelményének nem felel meg. A társadalmi szervezetek részéről tapasztalt aktivizmus így gyűrűzött be a jogalkotásba. Az esély, ami jár nekünk, így válik végleg mítosszá, ahelyett, hogy az évtizedek során lefektetett, világos, egyértelmű és végrehajtható kereteket kitöltsük.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, előadásom célja ezzel a figyelemfelkeltés volt. Fogytékossággal élő képviselőként mindvégig az volt a célom, hogy az általános alapelvek ésszerű keretbe rendezésével általános megközelítés érvényesüljön minden érintett számára. Ez sokszor sikerült, de az utóbbi időben már kevésbé. Az USA Legfelsőbb bíróságának egyetlen fekete bőrű tagja, Clarence Thomas szavaival zárnám előadásom: „a borszín alapján történő előnyben részesítés végeredményképpen éppenséggel stigmatizáláshoz vezethet, ami valójában a legfelkészültebb és legtehetségesebb, kisebbségi sorban lévő embereket hátráltatja a karrierjükben.”

Mi se menjünk bele ebbe a csapdába!

Prof. Aoife Nolan

A fogyatékossgal élő gyermekek jogainak előmozdítása a Charta segítségével

Üdvözlöm Önöket! Nagyon örülök, hogy legalább virtuálisan részt tudok venni ezen a nagyon értékes, és fontos eseményen.

Beszámolóm témája az lesz, hogy az Európai Szociális Karta, valamint annak ellenőrző testülete, a Szociális Jogok Európai Bizottsága mit mond a fogyatékkal élő gyermekek jogairól. A Karta két azon cikkére fogok összpontosítani, amelyek különösen fontosak ebben a kontextusban. Ezek közül az első a Karta 17. cikke, amely rögzíti a gyermekek, és fiatalok szociális, jogi, és gazdasági védelemhez való jogát. A második a 15. cikk, amely meghatározza a fogyatékossgal élő személyek függetlenséghez, társadalmi integrációhoz, és a közösségi életben való részvételhez fűződő jogát. A bizottság mindkét cikk szempontjából vizsgálta a fogyatékkal élő gyermekek jogait egyrészt az állami jelentési rendszerünk részeként, másrészt a kollektív panaszok elbírálása során. Ahogy talán Önök is tudják, az Európai Szociális Karta rendszere abban különbözik a többi regionális, és nemzetközi emberi jogi rendszertől, hogy az államoknak van némi mérlegelési jogkörük arra vonatkozóan, hogy mely rendelkezéseket vállalják magukra nézve kötelezőnek. Ezért az Európai Szociális Karta rendszert gyakran a la carte rendszernek nevezik. A 15., vagy a 17. cikket az államok túlnyomó többsége elfogadta, bár nem az összes. A 15., és 17. cikk egyaránt rendelkezik a fogyatékkal élő gyermekek oktatáshoz való jogának védelméről. Ha azonban egy állam elfogadta a 15., és a 17. cikket is, a bizottság egyértelművé tette, hogy különös tekintettel a fogyatékkal élőkre, a 15. cikket kap prioritást. Ezért ahol az államok elfogadták a 15. cikket, a bizottság ennek fényében vizsgálja a fogyatékkal élő gyermekek oktatáshoz való hozzáférését, nem pedig a 17. cikk alapján. Az is bonyolítja a helyzetet, hogy a Kartának két változata van: az 1961-es eredeti karta, és az 1996-os felülvizsgált verzió. Ez a két dokumentum némileg eltérő módon rögzíti a gyermekek, és a fogyatékkal élők jogait. A gyakorlatban azonban az Európai Szociális Karta 43 állama közül 36 ratifikálta az 1996-os felülvizsgált Kartát, többek között Magyarország is, ezért a mai észrevételeim elsősorban erre összpontosítanak.

Mielőtt rátérnék a 15., és a 17. cikkekre, fontos leszögezni, hogy az ezen cikkek által biztosított védelem mellett a fogyatékkal élő gyermekek természetesen részesülnek az Európai Szociális Karta értelmében „mindenkit”, valamennyi jogtulajdonost megillető védelemben is. Ilyen például az egészségvédelemhez való jog, a szociális, és orvosi segítségnyújtáshoz való jog, sőt, a szegénységtől, és a társadalmi kirekesztéstől való védelemhez kapcsolódó jog is. Ezen túlmenően a bizottság egyértelművé tette, hogy a fogyatékossgal a felülvizsgált Karta E cikkje (Mentesség a diszkriminációtól) értelmében nem lehet a diszkrimináció alapja. Tehát nem csak a 15., és a 17. cikk számít, de ezek különösen fontosak.

Hadd kezdjem a 15. cikkel! A 15. cikk 1. pontja előírja az államoknak, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyeket, beleértve a gyermekeket is, általános programok keretében pályaorientációs oktatásban, és szakképzésben részesítsék, ahol csak lehetséges, vagy ahol ez nem lehetséges, ott speciális, akár állami, akár privát testületeken keresztül. A 15. cikk 1. pontja azonban nem hagy széles mérlegelési jogkört az államoknak abban a tekintetben, hogy miként mozdítják elő a fogyatékossgal élő személyek független integrációját, és részvételét. Ami az oktatást illeti, alapesetben hagyományos iskolákban kell megtörténnie, kivéve nagyon ritka esetekben. A 15. cikkel foglalkozó bizottsági munkánk egyértelművé teszi, hogy a karta védi az inkluzív oktatáshoz való jogot, amelynek értelmében a gyermek számára biztosítani kell a minőségi oktatáshoz való hozzáférést. Az államoknak demonstrálniuk kell, hogy konkrét lépéseket hajtanak végre az inkluzív, és adaptált oktatási rendszerek kialakítása érdekében. Nagyon világossá tettük, hogy az inkluzív oktatás olyan támogatást, és ésszerű al-

kalmazkodást jelent, amelynek értelmében az iskolák, egyéb oktatási létesítmények, vagy intézmények hozzáférést biztosítanak a fogyatékossgal élő személyek számára.

A 15. cikk 3. pontja előírja az államoknak, hogy mozdítsák elő a fogyatékossgal élő teljes társadalmi integrációját, és a közösségi életben való részvételüket. Különösen olyan intézkedések segítségével, beleértve a technikai segédeszközöket is, amelyeknek célja leküzdeni a kommunikációs, és mozgási akadályokat, és lehetővé tenni a közlekedéshez, lakáshoz, kulturális tevékenységhez, és szabadidőhöz való hozzájutást. Ez természetesen a gyermekekre is vonatkozik. A 15. cikk 3. pontja megköveteli a diszkriminációmentességről szóló átfogó jogszabályok meglétét, amelyek mind az állami, mind a magánszférára kiterjednek, mint például a lakhatás, közlekedés, telekommunikáció, valamint a kulturális, és szabadidős tevékenységek. Nagyon kiterjedt. Ez pedig alapvetően megköveteli a hatékony jogorvoslatok biztosítását azok számára, akiket jogellenesen kezeltek, és ez természetesen magában foglalja a gyermekeknek nyújtott jogorvoslatokat is. Azt is megköveteli, hogy az államok olyan fogyatékossgügyi szempontból koherens politikát fogadjanak el, amely a fogyatékossgal élő gyermekek társadalmi integrációját, és teljes körű részvételét pozitív intézkedésekkel támogatja. Az ilyen intézkedéseknek egyértelmű jogi alappal kell rendelkezniük, és koordinálni kell őket. Ha az államok érdemben akarnak hatni a fogyatékossgal élő gyermekek teljes társadalmi integrációjának, és a közösségi életben való részvételének előmozdítására, akkor olyan mechanizmusokat kell létrehozniuk, amelyekkel fel tudják mérni a fogyatékossgal élő gyermekek kommunikációs, és mobilitási akadályait, valamint be tudják azonosítani az akadályok leküzdéséhez szükséges támogatási intézkedéseket. Fontos, hogy az államoknak biztosítaniuk kell a technikai segédeszközök, valamint a támogató szolgáltatások, például a személyi asszisztensek, és egyéb eszközök elérhetőségét. Természetesen tudatában vagyunk annak, hogy ezek a szolgáltatások, és segédeszközök gyakran elérhetőek, de nem feltétlenül megfizethetőek azok számára, akiknek szükségük van rájuk, beleértve a gyermekeket, és családjukat. Munkánk során egyértelművé tettük, hogy ezeknek a segédeszközöknek, és szolgáltatásoknak ingyenesnek kell lenniük, vagy a gyermek, és a családja anyagi helyzetéhez alkalmazkodó összegért kell rendelkezésre bocsátani őket.

A 15. cikk 1., és 3. pontjának végrehajtása érdekében hozott intézkedések - amelyek összetettek, és viszonylag költségesek - 3 kulcsfontosságú kritériumnak kell megfeleljenek. Ésszerű időn belül kell megvalósuljanak, mérhető eredményt kell mutassanak, és az államoknak olyan finanszírozást kell alkalmazniuk, amellyel maximálisan kihasználják a rendelkezésre álló forrásokat. Számos szignifikáns döntést hoztunk a 15. cikkel kapcsolatban az inkluzív oktatásra vonatkozóan. Ezek főleg a forrásokra összpontosítanak, és arra, hogy az államok milyen mértékben biztosítják ezek megfelelő felhasználását, és elosztását. Lásd MDAC v. Belgium, és FIDH v. Belgium.

Következzen a 17. cikk, a gyermekek, és fiatalok szociális, jogi, és gazdasági védelemhez való joga. Mit követel meg ez a jog? A 17. cikk már megfogalmazásában is megköveteli az államoktól, hogy biztosítsák a gyermekek, és fiatalok számára a gondozást, segítséget, iskoláztatást, és képzést, amelyekre szükségük van, különösen pedig gondoskodnak olyan intézmények, és szolgáltatások létesítéséről, és fenntartásáról, amelyek elégségesek, és megfelelnek ennek a célnak. A Feleknek vállalniuk kell, hogy védelmezik a gyermekeket, és a fiatalokat az elhanyagolással, erőszakkal, vagy kizsákmányolással szemben. Az utolsó pedig az állami védelem, és különleges segély nyújtása azon gyermekeknek, és fiataloknak, akik ideiglenesen, vagy véglegesen nélkülözik családjuk támogatását. Nyilván Önök is megértik, hogy mennyire fontosak ezek a jogok főleg a fogyatékkal élő gyermekek számára. A 17. cikk 2. pontja előírja a Feleknek, hogy biztosítsák a gyermekek, és fiatalok ingyenes elemi, és középfokú iskoláztatását, valamint azt, hogy rendszeresen járjanak iskolába. Ezek szintén megilletik a fogyatékkal élő gyermekeket.

Az MDAC v. Belgiumban kimondtuk, hogy a Karta 15., és 17. cikkei között erős az átfedés az oktatás terén, és kijelentettük, hogy alapesetben a fogyatékossgal élő gyermekeket is olyan hagyományos iskolákban kellene elhelyezni, amelyek alkalmazkodnak a speciális körülményeikhez. Munkánk során rendszeresen alkalmazzuk azt a szabványt, hogy az iskoláztatás legyen elérhető, hozzáférhető, befogadó, és alkalmazkodó. A 17. cikk vonatkozik az intézményesítésre. Az MDAC v. Cseh Köztársaságban a bizottság a 3 év alatti, főleg fogyatékkal élő, és roma gyermekek intézményesítésére összpontosított. Az államok úgy tudják biztosítani a megfelelő szociális és gazdasági védelmet a kisgyermekek számára, ha külön figyelmet fordítanak a hátrányos helyzetű, és veszélyeztetett csoportokra. A megfelelő ellátás érdekében az államok kötelesek adatot gyűjteni a kiemelt kockázatnak kitett csoportokról. A fogyatékkal élő gyermekekre vonatkozó adatok nélkül nem lehet koherens, és elégséges politikát kialakítani. A Feleknek célzott intézkedésekkel kell biztosítani, hogy a fogyatékkal élő gyermekek családi, és közösségi típusú környezetben kapják meg az ellátási szolgáltatásokat. Ez kiemelten fontos az intézményesítésre vonatkozóan. A 17. cikk alapján kezdeményezni kell az intézménytelenítés folyamatát, és elérhetővé kell tenni a családi, vagy közösségi alapú szolgáltatásokat azon gyermekek számára, akik nem tudnak családi környezetben felnőni, vagy átmenetileg, esetleg véglegesen meg vannak fosztva családjuk támogatásától.

Nyomatékosítanám, hogy a bizottság az elmúlt években egyre többet foglalkozott a fogyatékossgal élők, és a gyermekek jogaival, nagy figyelmet fordítva az ENSZ Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezményére, és a Gyermejjogi Egyezményére. Az Európai Szociális Kartával kapcsolatos munka során ezekre támaszkodtunk, így a két testület megközelítése összhangban áll. Kiegészítik, és támogatják egymást. Köszönöm.

Odelia Fitoussi

Horgászbótok az akvárium helyett – Alapelvek a fogyatékossgal élő gyermekek védelmére vonatkozó szakpolitikai programokban

A fogyatékossgal élő gyermekek védelmével kapcsolatban az egyik legkorábbi emlékem a speciális általános iskolához fűződik. Az egyik barátom, aki cerebrális parézis szindrómával született, a Pető-módszer miatt Magyarországra utazott. Dr. Pető András magyar, zsidó orvos felismerte, hogy a fogyatékkal élőknek olyan tanulási modellre van szükségük, amely kombinálja az oktatást, a rehabilitációt, és az iskolai tanulást. Szerintem ez a megfelelő hozzáállás a fogyatékossgal élő gyermekek szempontjából általánosságban, és különösen a védelmük érdekében. Később Izrael is átvette ezt a módszert.

Izomsorvadással, SMA 2-vel születtem, és állandó segítségre szorulok. Ragaszkodom ahhoz, hogy konkrétan megemlítssem a betegség nevét, mert az orvosok többsége az elején nagyon sötét jövőképet vázolt fel a szüleimnek a várható élettartamomról, életminőségemről, és szociális készségeimről. A családomon kívül mindenki

azt gondolta, hogy engem meg kell védeni, mert egyedül képtelen vagyok bármire. Szerencsére a szüleim nem adták fel, és addig-addig kutattak, amíg nem találtak valakit, aki egy kicsit optimistábban látta a dolgokat. 11 éves koromig speciális iskola jártam, mert a szüleim - jogosan - attól tartottak, hogy egy hagyományos iskolában az állapotom miatt hátrányos helyzetbe kerülnék. Édesanyám - aki oktatással foglalkozott - észrevette, hogy tanulás szempontjából egyre nagyobb a szakadék köztem, és a hagyományos rendszerben tanuló többi diák között. Keresett egy olyan iskolaigazgatót, aki hajlandó volt felvenni a hagyományos iskolába. A szüleimnek kellett előteremteni az ellátásomhoz szükséges anyagi forrásokat. Az iskolában eltöltött első évem alatt különösnek számítottam, és eltartott egy ideig, mire összebarátkoztam a többiekkel. Sokan ignoráltak, és volt egy szélsőséges eset is, aki rendszeresen zaklatott. A tanárok sem tudták, hogy mihez kezdjenek velem. Néhányan kedveskedtek ahelyett, hogy hittek volna a képességeimben. Mindvégig fontos volt számomra, hogy ne csak a tanulmányi életben vegyek részt, hanem a társasági életben is - ami a tanári kar egy részének nem tetszett. Ugyanazokat az élményeket szerettem volna megélni, mint az osztálytársaim.

Azóta sok minden változott. Manapság egyre jobban tudatosul a fogyatékkal élők megfelelő helyének fontossága a társadalomban, és ezt a jogszabály módosítások is tükrözik Izraelben. Elfogadottabb, hogy a hozzám hasonló fogyatékossgal élő gyermekeknek joga van hagyományos iskolába járni, ezt törvénybe is foglalták. A fizikai, vagy érzékszervi fogyatékkal élőkkel ellentétben azonban az autista, a szellemi, vagy kognitív fogyatékkal élőkre azt mondják, hogy nem a többiek között van a helyük. Manapság támogatott például az orvosi eszközök vásárlása, vagy az ellátás, valami lényegi mégsem változott. Van mit javítani.

A fogyatékossgal élő gyermekek védelme alatt legtöbbször arra gondolnak, hogy kvázi buborékba kell őket tenni. A szülők természetesen féltik a gyerekeiket, ami az orvoslásból kiindulva megalapozottnak tűnik. A statisztika elég aggasztó. Izraelben, és világszerte a fogyatékossgal élőknek titulált gyermekek 25%-át félrekezelik. A teljes gyermekpopulációt tekintve 9%-os ez az arány. Ez egyértelműen azt mutatja, hogy a világ veszélyes számunkra. Két lehetőség van. Az egyik, hogy bezárkózol, és feladod az ajtón túli életet - vagy ahogy én mondom: bent maradsz az akváriumban. A másik, hogy olyan eszközöket kapsz, mint a horgászbót - ezekkel vagy eleve elkerülöd a veszélyes helyzeteket, vagy ha mégis találkozol velük, akkor tudod őket kezelni. A jó szándék ellenére Izraelben, és a világban is inkább akváriumokat akarnak létrehozni a fogyatékkal élők, különösen a gyermekek számára.

Az egyezmény olyan alapelvekre épül, mint a méltóság, az egyéni autonómia, a döntési szabadság, és a személyek függetlenségének tisztelete. Az autonómiához arra van szükség, hogy az ember megtapasztaljon dolgokat, nem pedig arra, hogy laboratóriumi, steril körülmények között tartsák. Az egyezmény 24. cikke megköveteli az inkluzív oktatást. Kiemelném, hogy a statisztika szerint egyre több fogyatékossgal

élő gyermek kerül hagyományos iskolába, mégis csupán nagyjából minden második szerez képesítést, mire munkaképes korba lép. Ebből az alacsony arányból arra lehet következtetni, hogy ezek a tanulók nem kapják meg a sikeres beilleszkedéshez szükséges feltételeket.

Az a jellemző, hogy minden iskolában csak egyetlenegy fogyatékossgal élő tanuló van. Próbálják meg beleélni magukat a helyzetébe! Mennyire magányosnak érezheti magát! Gondoljanak bele, hogy mekkora nyomás van rajta! A diáktársak, és az oktatási rendszer előtt is igazolnia kell, hogy joggal van ott. Előfordul, hogy a gyermek, vagy a szülei feladják, és úgy döntenek, hogy átmennek egy speciális iskolába. Ennek általában az az oka, hogy nehéz beilleszkedni, vagy az iskola nem alkalmazkodik az igényeihez. Az iskolai személyzet nem feltétlen kap speciális képzést a fogyatékkal élő gyermekek tanításához. Az az elvárás, hogy a diák alkalmazkodjon az iskolához, holott a tanulmány alapján kérdéses, hogy ez egyáltalán lehetséges-e. A probléma forrása az, hogy a fogyatékossgal élő gyermek kivételnek számít az iskolában, ami sokszor kirekesztéshez, vagy sérüléshez vezet. Jó hír, hogy Izraelben van 5 inkluzív-nak minősülő iskola. A körülbelül 1250 gyermek között vannak mindenféle fogyatékossgal élők is, akik teljesen integrált formában tanulnak a többiekkel. Ezekben az iskolákban olyan módszereket dolgoznak ki, amelyek lehetővé teszik az összes diák boldogulását. A fogyatékkal élő gyermekek védelméhez nagyon fontos, hogy olyan platformot biztosítsunk számukra, ahol fejleszthetik a képességeiket. Ha meg akarjuk védeni a gyermeket, akkor olyan horgászbót kell neki adnunk, ami igazodik az igényeihez. A speciális iskolák nagyobb támogatást kapnak. Ha egy fogyatékossgal élő gyermek hagyományos iskolába akar menni, akkor le kell mondania bizonyos dolgokról, vagy többet kell dolgoznia ugyanazért az eredményért. A diák azt érzi, hogy neki kell áthidalnia ezeket a nehézségeket, különben problémásnak, és nem odatartozónak minősítik. A speciális iskolák viszont megfosztják a hétköznapi tapasztalatoktól. 18 évesen kikerül a nagyvilágba, nincsenek meg a szükséges eszközei, és rögtön megkérdőjelezi az autonómiáját. Amikor meg akarunk védeni egy fogyatékossgal élő gyermeket, akkor meg kell értenünk, hogy mennyire fontos a körülötte lévő szolgáltatók hozzáállása, és képzése. Ha a szolgáltatók abban hisznek, hogy a fogyatékkal élő gyermekben van potenciál, és értéket képvisel, nem pedig abban, hogy állandó tesztelésre szorul, akkor a gyermekben felnőttkorára kialakul egy tartás, méltónak érzi magát. Ha a fogyatékkal élő gyermek értéktelennek érzi magát, ha nem kapja meg a védekezéshez szükséges eszközöket, és nincs tisztában azzal, hogy fontos elmondania egy hozzá közel álló embernek, ha bántják, akkor nagyobb esélye van arra, hogy sérüljön. Olyan tereket kell létrehozni, ahol foglalkoznak a kiszolgáltatottsággal. Iskolai kereteken belül kell megtanítani nekik a szükséges eszközöket.

Jeruzsálemben 2007-ben létrehoztak egy központot, ahol az erőszakot elszenvedett fogyatékossgal élő gyermekek, és családjaik teljes körű szakértői segítséghez

juthatnak. Sok állam azt javasolja a szülőknek, hogy intézményesítsék a fogyatékos-sággal élő gyermeküket, ami nagy anyagi megterhelést jelent. A családok egy része nem tudja megfizetni a megfelelő ellátást, ápolást, vagy eszközöket. A nehezebb anyagi helyzetben lévő szülőknek nehéz dolga van. Ha a gyermek folyamatosan azzal szembesül, hogy az állapota miatt óvni kell őt, és ha mindig mások döntenek el, hogy mi a jó neki, és nincs beleszólása, az kihat a további életére. A döntésképeség olyan, mint egy izom. Edzeni kell. Ha a gyermek megkapja a választás lehetőségét, akkor a döntés, és a felelősség az övé. Ahelyett, hogy rá lenne utalva másokra, javul az önértékelése, és kevésbé kiszolgáltatott.

A 21. században, főleg a mostani világméretű pandémia idején, olyan technológiák, és kommunikációs lehetőségek láttak napvilágot, amiket be kell építenünk a mindennapokba.

Munkahelyemen, „Öröm a gyermeknek” azt akarjuk elérni, hogy a gyermek irányíthassa az életét. 6 éves koruktól, fogyatékoságuktól, vagy betegségüktől függetlenül támogatjuk őket egyénileg, és csoportosan is. 3-8. osztályig mindenkinek van egy mentora, akivel megbeszéljük, hogy a gyermek miben jó, hogy mely területen szeretne fejlődni, majd kijelölik az irányt. A családok rendelkezésére állnak támogató csoportok, képzések, és pszichológiai kezelést is igénybe vehetnek. A gyerekek olyan szociális készségeket fejlesztenek, amelyekkel felismerik a veszélyes helyzeteket.

A fogyatékkal élő gyermekek védelme véleményem szerint úgy valósul meg, ha nem diszkrimináljuk őket. El kell ismernünk, hogy az előítéletek, és megfélemlítések a peremre szorítják a fogyatékos-sággal élő gyermekeket, és a mi felelősségünk ennek a korrigálása. Meg kell értenünk, hogy minden gyermeknek egyenlő esélyt kell biztosítani az oktatásban való részvételhez, ugyanakkor a rendszert hozzá kell igazítani a gyermekek képességeihez, potenciáljához, és preferenciájához. Autonómiára van szükségük. Be kell vonni őket a döntéshozási folyamatba. Eszközöket kell nekik adni. El kell érni, hogy kifejezhessék a vágyaikat, és megkapják a kellő figyelmet. Az államoknak az a feladata, hogy megszüntessék a közvetlen, vagy közvetett diszkriminációt, legyen az akár strukturális, akár rendszerszintű. Ez történhet törvényi, iskoláztatási, adminisztratív, kulturális, politikai, vagy nyelvi megközelítéssel. A végcél az, hogy a fogyatékos-sággal élő gyermekek minden emberi jogot másokkal egyenlő módon gyakorolhassanak. Emlékeznünk kell arra, hogy a fogyatékkal élő gyermek is gazdagítja a világot, és mindannyiunk számára az a hasznos, ha a védelem érdekében horgászbót adunk neki, és integrálódik.

Ahogy Szenes Hanna - budapesti születésű költő, aki a Holokauszt áldozata lett – mondta: “Nem csupán élni akarok, hanem hivatásomat betölteni.”

Köszönöm.

Maya Doneva

Egyenlőség a technológián keresztül - digitális és társadalmi innovációk, mint a befogadás kombinációja

Tisztelt küldöttek, alelnök úr, excellenciák, és résztvevők!

Nagyon örülök, és megtiszteltetés számomra, hogy csatlakozhatok Önökhöz. Szívesen ott lennék élőben is, de a járvány miatt erre ugye nincs lehetőség. Mostanában sok esemény hibrid formában kerül megrendezésre, ezért örülök, hogy ebben a formában részese lehetek.

Egy kis áttekintéssel kezdeném. Igazán érdekesnek találtam az eddigi előadók beszámolóit, és remélem, hogy az EASPD technológiai, és digitalizációs megközelítése gazdagítani fogja a diskurzust.

Október végén volt egy érdekes rendezvényünk, amelynek témája a technológia, és az egyenlőtlenség kapcsolata volt. Van ugye az a híres idézet, hogy “A jövő már itt van... csak nem egyenlően oszlik el a világban.” Nem mindenki fér hozzá a jövőhöz. A rendezvényen részt vettek oktatással foglalkozó szakemberek, szolgáltatók, szü-

lői szervezetek, emberi jogi szervezetek. Azt próbáltuk megvitatni, hogy mi a helyes megközelítés, hogy hogyan lehet hatékonyan összekapcsolni a technológiát, a digitalizációt, a fogyatékossgal élőket, és a szolgáltatókat. Mivel Európa-szerte számos szociális szolgáltatás alulfinanszírozott, nehéz megoldani a digitalizációjukat. Beszéltünk a digitális befogadásról, ami sokszor nem a szociális szolgáltató kezében van, hanem a helyi, vagy a nemzeti hatóságok kezében. Úgy gondolom, hogy a "jövő már itt van" egy nagyon aktuális téma, ugyanis a támogató szolgáltatások már nagyon fejlettek - bár sajnos sok helyen még csak pilot verziók működnek. Fejlesztői oldalról sokat áldoznak arra, hogy megoldjanak problémákat, viszont a végfelhasználót kihagyják a folyamatból. Ez problémát jelent. A szociális szolgáltatói szervezetek azt érzik, hogy nyomást gyakorolnak rájuk a digitalizáció megvalósításáért, de anyagi támogatást nem kapnak hozzá.

Az Európai Unióban jelenleg a fogyatékkal élők közel 29%-át fenyegeti a szegénység, és 51%-uk munkanélküli. Ez azért érdekes, mert itt például tudnánk használni a digitalizációt, és a technológiát, hogy jobb képet kapjunk. Amikor a munkanélkülségről, és a különböző szektorok digitalizálásáról beszélünk, akkor megfigyeljük a hozzáférhetőségről. A digitalizáció miatt több millió gyerek ki van zárva az oktatásból. Nem tudom pontosan, hogy Magyarországon most mi a helyzet, de a pandémia rávilágított arra, hogy a digitalizálás nem csak eszköz, hanem akadály is lehet sok család számára.

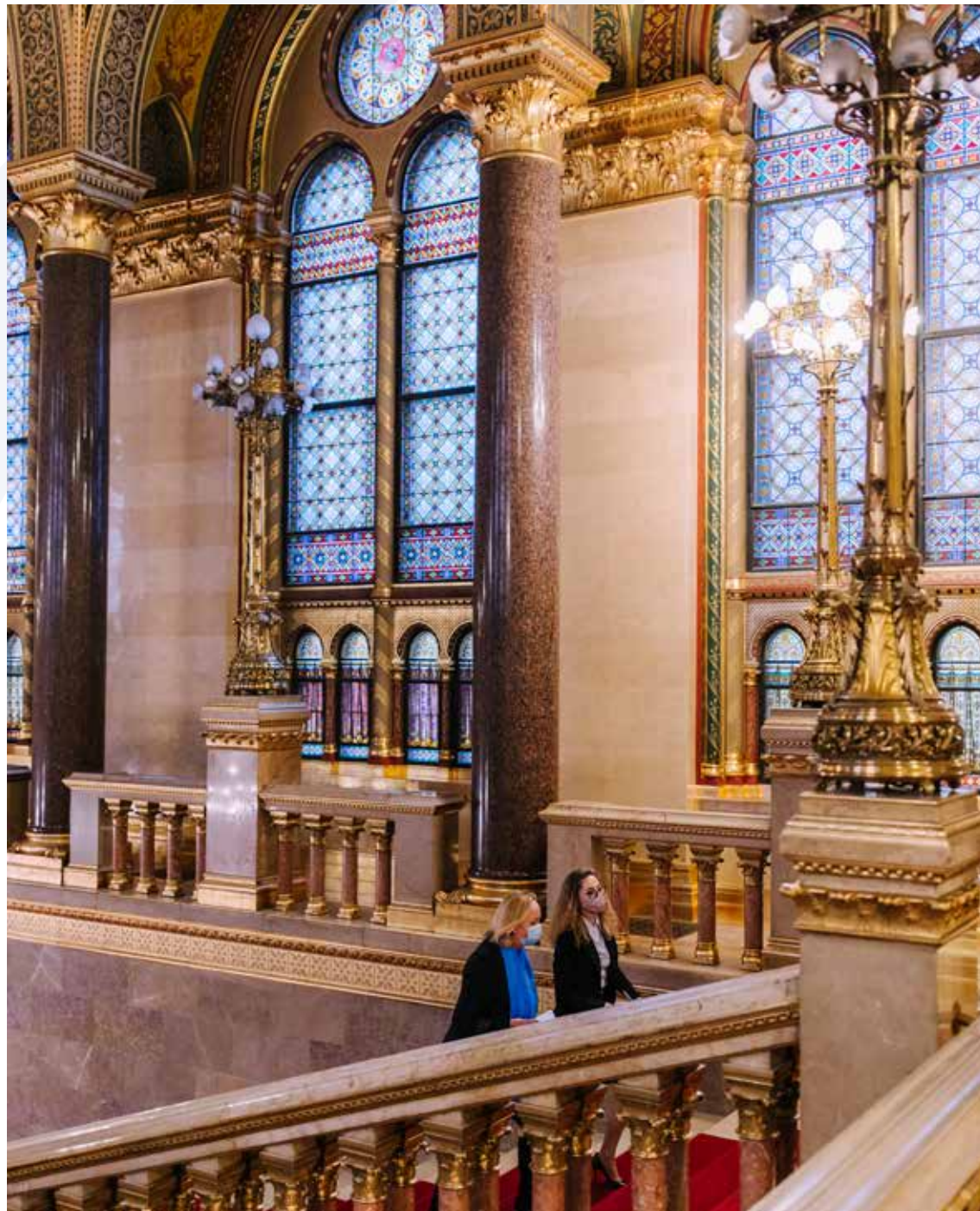
Az EASPD álláspontja az, hogy a digitalizáció, és a technológia nem cél, hanem eszköz. A fogyatékossgal élő személyek társadalmi részvétele megvalósulhat, ha adott minden környezeti, és személyes tényező, de a digitalizálás végső soron csak egy eszköz. A fogyatékkal élők több termékhez, és szolgáltatáshoz férnek hozzá, ugyanakkor a digitalizáció gátat is képezhet, például ha a tervezés során nem veszik figyelembe a felhasználók igényeit. Szeretném megragadni az alkalmat, hogy elmondjam, a szociális szolgáltató szektor nyitott az együttműködésre, főleg a mérnökök irányába. Össze kell hangolni a fogyatékossgal élők, a szolgáltatók, és a mérnökök igényeit, és lehetőségeit. Így lehet elérni, hogy ne csak digitális, hanem társadalmi innováció is legyen. A UNCRPD már nem csak azt tartja szem előtt, hogy az egyén biztonságban, és biztonságos környezetben legyen, hanem azt is, hogy másokkal egyenlően élhesse, és élvezhesse az életét. Erre gondolunk, amikor azt mondjuk, hogy a digitalizáció nem végcél, hanem eszköz. Sokak számára elérhető, de még nem mindenkinek. Biztosan tudják Önök is, hogy milyen fontos az egyetemes tervezés. Most csak egyfajta horizontális alapelvként szeretném megemlíteni, hogy szolgáltatóként mit szeretnénk látni. Hasznos lenne, ha a tervezéstől a kivitelezésig végig számításba vennék a felhasználók visszajelzéseit. Hatékonyan működő folyamatokra van szükség a társadalmi, és a digitális innováció területén is. Ezt pedig nehéz összehozni. A digitalizáció néhány évtizede indult, és eddig inkább csak azok használták, akik megengedhették. Most, hogy a teljes társadalom felé próbálunk nyitni, kihívásokkal

nézünk szembe. Rengeteg jól bevált szoftver, és támogató szolgáltatás is van már. Erről küldök majd példát Lászlónak, és a többi résztvevőnek is. Egy brüsszeli konferencián hallottam egy példát, ami nagyon megragadt bennem. Autizmussal, és autista spektrumzavarral küzdők számára csináltak egy mobiltelefonos szoftvert, ami segít nekik eligazodni a városban. Nagyon egyszerű alkalmazásnak hangzik, és az is, de ezzel egy olyan piaci rés lett lefedve, aminek köszönhetően a fogyatékkal élő személyek egyenrangúnak érezhetik magukat, segít nekik elhelyezkedni egy munkahelyen, tudnak vele közösségbe járni. Nem kifejezetten a fogyatékossgukra koncentrálok, amiről már korábban megállapítottuk, hogy nem jó megközelítés. Remélem, hogy jövőre már személyesen is találkozhatunk vagy Horvátországban, vagy Máltán a foglalkoztatásról, és a szociális szolgáltatókról szóló konferenciák valamelyikén. Mindkettőn szó lesz az egyenlőtlenségről, és arról, hogy hogyan lehet ezt megoldani.

Ernyőszervezetként nem csak a szociális szektorra van rálátásunk, hanem azzal is tisztában vagyunk, hogy a hatóságok milyen módszerekkel tudnak hozzájárulni a sikerekhez. A fogyatékossgal élőknek tett ajánlások tartalmazták például azt, hogy a technológia egy olyan platform, amely segít elérni a céljaikat, megbeszélni a hozzájuk közel állókkal a szükségleteiket, és vágyaikat, valamint szakértőtől is kérhetnek tanácsot. Szerintem ez egy nagyon szép megfogalmazás, ami azt mutatja, hogy a fogyatékossgal élők is ki tudják használni a technológia adta lehetőségeket. Szerepelt az is, hogy felelősségteljesen kell használni a technológiát, és meg kell ismerni a működését. Fontos ugye a digitális, és a technológiai biztonság kérdése, főleg a gyerekek esetében. Maguk a szolgáltatók sem állnak mindig a helyzet magaslatán. Őszintének kell lennünk. A digitalizáció időnként számunkra is kihívást jelent. Rá kell világítanunk a meglévő problémákra, mert a technológia miatt az egész szektor meg fog változni. Ez nem sejtés, vagy kétség, hanem tény. Elő kell segítenünk a fejlesztést, nem pedig akadályozni. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a támogatásra szoruló emberek mire képesek. Nagyon tetszett az előző előadás, amiben arról volt szó, hogy ha a szociális szolgáltató hisz az ember képességeiben, az lehetőséget ad a fejlődésre. Szolgáltatóként nekünk is ezt az elvet kell követnünk a technológiával kapcsolatban. Akkor is tudni kell kielégíteni a másik oldal szükségleteit, ha az a szolgáltatóként nagyon nehéz.

Nem hagyhatom ki a hatóságok felé tett ajánlásokat. A beruházásoknál a legfontosabb talán a költséghatékonyság. Tudjuk, hogy most nehéz időket élünk, és érthető okokból az egészségügy van előtérben, de be kell látnunk, hogy a szociális szolgáltatások digitalizálása drága. Meg kell vizsgálni, hogy hosszú távon minek milyen költsége van. Támogatásra van szükség országos, helyi, és európai szinten is. Megfelelő forrás kell az értékelésekhez, a technológiához, a HR-hez, a személyzet képzéséhez. Többet kell befektetni az egyetemes tervezésbe. Ez ugyan viszonylag lassú folyamat, mert felhasználó orientált - sokszor kell tesztelni, sokszor kell prototípust készíteni -, de csak így lehet hosszú távon is működőképes terméket előállítani. Végül azt

kérjük, hogy a pályázati kiírásoknál legyen feltétel az akadálymentesség. Ez nem azt jelenti, hogy építsenek rámpát, hanem hogy mindenki számára biztosítsák a hozzáférhetőséget. Ezzel be is fejeztem. Nagyon örülök, hogy csatlakozhattam Önökhöz. László, örülök, hogy legalább ebben a virtuális Delegációs teremben találkozhatunk. Remélem, hogy Horvátországban, vagy Máltán látjuk majd egymást. Sikeres konferenciát kívánok! Köszönöm.

Szekció II.

NEMZETI FOGYATÉKOSSÁGÜGYI STRATÉGIÁK ÉS EREDMÉNYEK

A szekció elnöke: Szekeres Pál, miniszteri biztos

Szekeres Pál
(levezető elnök)

20 éve foglalkozom fogyatékossgal kapcsolatos stratégiákkal. Nagyon fontosnak tartom megvizsgálni, hogy más országokban hogyan dolgoznak, mit csinálnak, milyen stratégiáik vannak. Szerintem megegyezhetünk abban, hogy stratégia nélkül nem lehet hosszú távú eredményeket elérni. Rövidtávon van rá esély, de hosszú távra mindenképp szükséges. Nagyon kíváncsi vagyok az előadásokra.

Prof. Jun Ishikawa

A fogyatékoság paradigmaváltása Japánban

Elnök úr, szervezők, Dr. Lovászy László Gábor!

Nagyon szépen köszönöm, hogy meghívott előadóként erre az értékes eseményre.

Az elmúlt években elértük, hogy a fogyatékossgal élő emberek jogai bekerüljenek az emberi jogok közé. Nem túlzás azt állítani, hogy 2006. december 13. az “emberi jogok” fogalom nemzetközi kontextusban történő újjászülésének napja volt. Mint tudják, ezen a napon fogadta el egyhangúan az ENSZ Közgyűlése a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezményt. Japán ezt 2014-ben ratifikálta, 140. államként. Talán megdöbbenő, hogy ennyire későn, de ez a késlekedés a Fogyatékosjogi Mozgalom alaposan átgondolt taktikájának köszönhető. Kormányunk nem sokkal a hatályba lépése után ratifikálni akarta az Egyezményt, de a Mozgalom nem értett egyet. Azzal érveltek, hogy először helyi jogi reformokat kell végrehajtani. A kormány elfogadta az érvelést. Számos fontos jogi reformot hajtottak végre annak érdekében, hogy a jogi keret jobban megfeleljen az Egyezménynek. A fogyatékossgal

élőkkel szembeni diszkrimináció tilalmáról szóló törvény megalkotása volt a legjelentősebb. A fogyatékossgal élő amerikaikról szóló törvényt 1990-ben írta alá George H. W. Bush elnök. Az ADA volt az első átfogó polgárjogi törvény, a fogyatékossgal élő személyek diszkriminációellenes törvénye. A japán aktivistákat ez sokkolta. Vegyes érzések voltak bennük. Csodálat, irigység,

ugyanakkor szomorúság is, mert azt gondolták, hogy egy ekkora csoda még száz év múlva sem lesz Japánban. De a csoda valóra vált, sokkal hamarabb.

Egy másik fontos jogi reform a Fogyatékossgáspolitikai Bizottság létrehozása 2012-ben. Ennek a testületnek az volt a feladata, hogy kialakítson egy fogyatékossgápolitikai alaptervet, nyomon kövesse az intézkedéseket, és független szervként felügyelje a Fogyatékossgal élő jogairól szóló Egyezmény betartását. A bizottságnak 30 tagja van, több mint 50%-uk valamilyen fogyatékossgal él. Érvényesül a “semmit rólunk nélkülünk” elve. A kezdetektől a mai napig én vagyok ennek a bizottságnak az elnöke. Paradigmaváltás történt a fogyatékossgal élő, és az emberi jogok terén. Humanitarizmus, és jótékonyág helyett emberi jogok. Szakértői, és családi döntések helyett önrendelkezés. Intézményesítés helyett önálló élet. Szegregált iskolák helyett inkluzív oktatás. Rehabilitáció helyett akadálymentesítés, és ésszerű alkalmazkodás. Távolmaradás helyett politikai döntéshozatal. Megfigyelés helyett teljes részvétel. Azonban még így is sok kihívással állunk szemben, ilyen például az inklu-

zív oktatás kérdése, és a pszichoszociális fogyatékossgal élő kényszerkezelésének eltörlése. Törekvéseink célpontjában a következők állnak: helyettesített döntéshozatal felváltása támogatott döntéshozattal, digitális hozzáférhetőség egyezmény, a kormány, és az önkormányzat szerezzen be hozzáférhető informatikai eszközöket, és szolgáltatásokat, végül az Országos Emberi Jogi Intézmény felállítása. Egyiket sem könnyű elérni.

2016 és 2020 között abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy Lovászy László Gábor, Damjan Tatic, és mások mellett tagja lehettem a CRPD-nek. Sokat tanultam tőlük, a polgári jogi, emberi jogi aktivistáktól, és a különböző államok tisztviselőitől. Ösztönöznek azok a megbeszélések is, amelyeken olyan elkötelezett emberekkel találkoztam, akik helyi, regionális, és globális szinten dolgoznak a fogyatékossgal élő jogaiért. A mai konferencia is egy ilyen törekvés.

Szeretném kifejezni tiszteletemet, és barátságomat mindenkinek, aki a fogyatékossgal élő emberi jogaiért küzd a tagállamokban, és a megfigyelő államokban, innen a távoli Japánból, az egyik megfigyelő országból. A fogyatékossgal élő emberi jogai nem adóttak, hanem meg kell őket nyerni. Így legyen! Nagyon köszönöm.

Cor J. W. Meijer PhD

Inkluzív oktatás nemzetközi perspektívában: A közoktatásban való részvétel: előrelépés és kihívások

Szeretnék köszönetet mondani az Európa Tanács magyar elnökségének, hogy itt lehetek ezen a fontos "hibrid" konferencián, amely online, és személyesen is zajlik abban a gyönyörű teremben. Érdekes, és inspiráló megszólalásokat hallhattunk. Elnézést, hogy nem tudok személyesen is ott lenni nyilvánvaló okok miatt. A járvány előtti egyik utolsó utazásom során pont Budapesten voltam 2019 novemberében, az Oktatási Hivatal konferenciáján. Külön örülök, hogy Lovászy László Gábor, és Kósa Ádám barátomat is üdvözölhetem, akikkel már korábban is együtt dolgoztunk.

Röviden bemutatom a szervezetünket, a céljait, aztán kifejtem a konferencia témáját, különösképpen az inkluzív oktatással kapcsolatos előrelépéseket, és kihívásokat, amiket az európai országokban látunk. Független szervezet vagyunk, ami platformként szolgál a 31 tagállam oktatási hivatalai számára. Központunk Dániában van. Most ünnepeljük fennállásunk 25. évét. A dán kormány kezdeményezésére jöttünk létre. Nem csak az EU területén vagyunk jelen, hanem olyan európai országokban is, mint Szerbia, Norvégia, Svájc, Izland, és az Egyesült Királyság is (ők az EU idején is tagjaink voltak, de a kilépést követően is azok). Egyrészt a tagállamok finanszírozásából tartjuk fel magunkat, másrészt az Európai Bizottság Erasmus+ Jean Monnet Programja által. Az ENSZ Fogyatékossággal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezményével összhangban célunk az, hogy minden diák, minden életkorban tartalmas, minőségi oktatásban vehessen részt a helyi közösségében, a családjá, és barátai mellett. És igen, az inkluzív oktatás lényegében egy emberi jogi téma. Egy állandó, vég nélküli harc lesz csakúgy, mint a szegénység, vagy a férfiak, és nők közötti egyenlőtlenség harca, ami egy korábbi felszólalásban is elhangzott. Állandó figyelmet igényel.

Egy peer learning platform vagyunk. Lehetőséget akarunk adni az egymástól való tanulásra, az önvizsgálatra, a tapasztalatok megosztására. Azt valljuk, hogy egyetlen ország sem tudja mindenre a választ, és hogy Európa-szerte vannak jól bevált módszerek. Ami az inkluzív oktatást illeti, nem arra koncentrálunk, hogy mit jelent, vagy miért szükséges. A hogyan a fontos. Hogyan lehet az inkluzív oktatást a legjobb módon megvalósítani? Ez határozza meg a szervezet programját. Számos témával foglalkozunk: tanárképzés, iskolai vezetők szerepe, értékelés, pénzügyek, felügyelet. stb. Auditálni is szoktunk. Nemrég jártunk Izlandon, és Máltán, hogy kiértékeljük a hatályos jogszabályokat, és gyakorlatokat. Új szakaszba lépünk. Aktívan teszünk az irányelvek változásáért. Nem csak összegyűjtjük az információkat, és tanácsokat osztogatunk, hanem konkrétan hatni akarunk az európai irányelvekre. Tudjuk, hogy minden ország ratifikálta az Egyezményt, amelynek 24. cikke kimondja, hogy a Feleknek biztosítani kell az inkluzív oktatást minden szinten. Szinte minden ország ratifikálta, de sok a tennivaló. Az egyik legújabb tevékenységünk az Európai Bizottság "digireformjában", azaz strukturálisreform-támogató programjában való részvétel (angol rövidítése: SRSP). Ezt, azóta átnevezték Technikai Támogatási Eszközre (angol rövidítése: TSI). Cipruson, Görögországban, Lengyelországban, Csehországban, és Portugáliában dolgoztunk, és dolgozunk még mindig. 4 országban idén végeztünk, Portugáliában még nem fejeztük be a munkát. Néhány országban segítünk kidolgozni, és előkészíteni új, inkluzív oktatásra vonatkozó oktatási jogszabályokat, és jogszabályi kereteket. Terveink szerint a jövőben az EU többi országában is ugyanezt tesszük majd.

Mondok néhány EASIE adatot. Ez az inkluzív oktatás európai statisztikáinak rövidítése, a honlapunkon megtekinthetik részletesen is az adatokat. A 2018-as évben az összes európai diák 1,5%-a hivatalosan szegregált környezetben tanult. Ez egy

átlag. Egyes országokban kevesebb, mint 0,5%, más országokban több mint 5% az arány. Akár tízszeres is lehet az eltérés. A hatalmas különbségek a finanszírozással, a népsűrűséggel, a politikával, és a történelemmel magyarázhatók, de olyan ország is van, ahol régóta szegregáltan működik az oktatás, és így van kialakítva a rendszer.

Amit a fő kihívásnak látunk Európában, az szerintem az irányelvek végrehajtása. Egyrészt ratifikálták az ENSZ Egyezményt, másrészt, viszont ahogy az előző példán is látszik, az országok gyakorlatában vannak eltérések. Az inkluzív oktatás hatékony végrehajtásához olyan jogszabályokra, és akciótervekre van szükség, amelyek valóban támogatják a Felek azon vállalását, hogy minden tanulónak biztosítják az inkluzív, igazságos oktatási lehetőségekhez való jogát. Világos jövőképre van szükség az inkluzív oktatással kapcsolatban, amely minden oktató, vezető, és döntéshozó közös felelőssége. Az inkluzív iskolák kialakításához biztosítani kell a finanszírozást, és a források szétosztását.

A második hatalmas kihívást a tanárképzés jelenti. Végsősoron a tanárnak kell megbirkóznia az osztályteremben tanuló diákok sokféleségével, és ha ez nem megy, az inkluzív oktatás kudarcot vall. Ha az osztályok homogének maradnak, és továbbra is a korai differenciálás, az osztályismétlés módszerét használjuk, akkor az inkluzív oktatás nem lesz sikeres. Ez tehát nagy felelősséget ró a tanárképzésre, és a folyamatos szakmai fejlődésre. Szeretnék utalni a korábbi munkákra, amelyeket az általános iskolák inkluzív pedagógusainak profiljaival kapcsolatban végeztünk. Leírtuk a tanárok attitűdjeit, kompetenciáit, és készségeit a többségi osztálytermekben. Jelenleg ezt fejlesztjük tovább, kiterjesztjük más iskolavezetőkre, és kiegészítő személyzetre is. Néhány hónapon belül befejezzük ezt a munkát, és feltesszük az internetre.

Említettem a szegregáltan tanulók arányát. Az alapfokú oktatásban látunk javulást, de a középfokú oktatásban még vannak nehézségek. A speciális iskolák elkezdtek más szerepet betölteni. Forrásközpontokká alakulnak, ahol különböző anyagokat dolgoznak ki, tanárképzéssel foglalkoznak, támogatják a többségi iskolákat, valamint közvetítenek a szolgáltatók, a szülők, és a tanulók között. Hadd mondjak egy példát! Portugáliában minden speciális iskolából forrásközpontot csinálnak. Az üzenet az, hogy a szolgáltatásokat kell a gyerekekhez vinni, nem pedig a gyerekeket a szolgáltatásokhoz. A politikai döntéshozók átgondolják a finanszírozás szerepét. Az inkluzivitás felé kell terelni a dolgokat, nem a szegregáció felé. A honlapunkon megtekinthetik az ezzel kapcsolatos részletes munkánkat.

Végül pedig gratulálok a kiváló hibrid konferenciához, és a köszönöm a lehetőséget, hogy csatlakozhattam. Köszönöm a figyelmet.

Prof. Hajdú József

Az Európai Szociális Karta 15. cikkelyének joggyakorlata a Szociális Jogok Európai Bizottsága tevékenységének tükrében

Köszönöm szépen a megtisztelő meghívását. Tisztelt Hölgyeim, és Uraim!

Az eddigi előadásokhoz képest az én prezentációm némileg általánosabb kérdéskört érint, ugyanakkor szervesen kapcsolódik tisztelt kolleganőm Prof. Aoife Nolen előadásához. Az idén 60 éves Európai Szociális Karta (továbbiakban: Karta) 15. cikkelyéről – A fogyatékossgal élő személyek joga a függetlenséghez, a társadalmi beilleszkedéshez és a közösség életében való részvételhez - szeretnék néhány gondolatot felvillantani. Ahogy említettem Aoife Nolan már részletesen elemezte a 15. cikkely 1., és 3. bekezdését, ezért én csak a Karta általános diszkriminációs cikkelyére (Article E) és a 15.2. bekezdésre szeretnék összpontosítani. A prezentáció az Európai Szociális Jogok Bizottságának (továbbiakban: Bizottság) szemszögéből vizsgálja az Európai Szociális Karta 15. cikkében szereplő azon kötelezettséget, mely szerint a Feleknek biztosítaniuk kell a fogyatékossgal élő személyek számára jogaik gyakorlását. Ennek érdekében a Karta előírja a részes államoknak, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személyeknek, tekintet nélkül a korukra és fogyatékoságuk eredetére, illetve természetére, hogy hatékonyan gyakorolhassák a függetlenséghez, a társadalmi integrálódáshoz való jogaikat és azt, hogy szervesen részt vehessenek a közösség életében.

Elöljáróban le kell szögezni, hogy az Európa Tanács egyetlen jogi normája – beleértve a Kartát is – sem definiálja expressis verbis a fogyatékossgal, a fogyatékossgal élő személyek, valamint a fogyatékossgal alapuló diszkrimináció fogalmát. Ennek a problémának az áthidalására a Bizottság közvetlenül a WHO International Classification of Functioning dokumentumában elfogadott megközelítést tekintette kiindulási pontként. Például ez alapján Bizottság egy konkrét részes állam jogszabályának vizsgálatakor arra a következtetésre jutott, hogy az abban szereplő definíció nem összeegyeztethető a Karta 15. cikkelyével, amelyben a személyek fogyatékoságaira helyezik a hangsúlyt, nem pedig azokra a korlátokra, amelyekkel az érintett személyek szembesülnek, ezáltal nem fednek le minden fogyatékossgal élő személyt.

A fogyatékossgal élő személyek jogaira vonatkozó ENSZ Egyezmény (CRPD) elfogadását követően a Bizottság hangsúlyozta, hogy törekszik a fogyatékossgal orvosi definíciójától az CRPD Egyezmény 1. cikkelyében megfogalmazott emberi jogi (társadalmi) megközelítés felé elmozdulni. Ennek értelmében a Bizottság célja valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása. Ennek szellemében biztosítani kívánja a fogyatékossgal élő személyek teljes, hatékony és másokkal

egyenlő társadalmi szerepvállalását. A következőben a Karta 15. cikkelyében szereplő főbb irányelveket, valamint jogokat/kötelezettségeket mutatjuk be röviden. A három vezérlő irányelv a következő: 1. függetlenség, 2. társadalmi integrálódás és 3. a közösség életében való szerves részvétel.

Ezt követően a 15. cikkely három bekezdésében szereplő – a részes államokat terhelő - kötelezettségeket fontos bemutatni.

a) Oktatás, szakképzés (15.1. cikkely): a felek kötelesek megtenni a szükséges intézkedéseket, hogy a fogyatékossgal élő személyek ahol csak lehetséges, az általános programok keretén belül kapják meg a pályaválasztási tanácsadást, oktatást és szakmai képzést, és ahol ez nem lehetséges, biztosítják ezt speciális magán vagy állami testületek révén.

b) Munkaerőpiaci részvétel (15.2. cikkely): a részes államok minden olyan intézkedéssel előmozdítják foglalkoztatásukat, amelyek arra bátorítják a munkáltatókat, hogy a mindennapos munkakörnyezetben alkalmazzanak és tartsanak meg fogyatékossgal élő személyeket és igazítsák a munkavégzési feltételeket szükségleteikhez, vagy pedig, ahol ez a fogyatékossg miatt nem lehetséges, rendezzenek be, vagy hozzanak létre a fogyatékossg szintjének megfelelő védett foglalkoztatást. Bizonyos esetekben ezek az intézkedések speciális elhelyezést és segítő szolgáltatásokat tehetnek szükségessé.

c) Társadalmi integráció (15.3. cikkely): a részes államok előmozdítják a fogyatékossgal élő személyek teljes társadalmi integrálódását és a közösség életében való részvételét olyan intézkedések segítségével, beleértve a technikai segédeszközöket is, amelyek célja leküzdeni a kommunikációs és mozgási akadályokat és lehetővé tenni a közlekedéshez, lakáshoz, kulturális tevékenységhez és szabadidőhöz való hozzájutást.

A fentiekből világosan látható, hogy a 15. cikkely a fogyatékossgal élők védelmével kapcsolatban három kiemelt területet érint. Ezek közül Prof. Nolan előadásában már említette és elemezte az 1. és a 3. bekezdést. Erre tekintettel én nem tárgyalom ezeket. Mondandóm az eddig nem érintett 15.2. cikkelyre, a foglalkoztatásra, és a munkaerőpiaci részvételre fókuszál. Ennek értelmében – a társadalmi beilleszkedés filozófiája alapján - a részes államok minden lehetséges intézkedéssel előmozdítják a fogyatékos személyek foglalkoztatási lehetőségét elsősorban a nyílt munkaerőpiacon. Ennek keretében arra ösztönzik a munkáltatókat, hogy a napi munkavégzés során, nem alkalomszerűen és nem a kvóták szorításában alkalmazzanak, és tartsanak meg fogyatékossgal élő személyeket, és igazítsák a munkavégzési feltételeket szükségleteikhez. Amennyiben a „organikus” alkalmazás nehézségekbe ütközik, vagy a fogyatékossg miatt egyáltalán nem lehetséges, ott rendezzenek be, vagy hozzanak létre a fogyatékossg szintjének megfelelő védett foglalkoztatást. Az ilyen jellegű intézkedések speciális elhelyezést, és segítő szolgáltatásokat tehetnek szükségessé. Ennek szellemében a részes államoknak konkrét intézkedéseket kell tenniük

a fogyatékossgal élők szakképzéshez, és rehabilitációhoz való jogának gyakorlásához. Ezek szükség esetén lehetnek például olyan pozitív lépések, amelyeknek célja a foglalkoztathatóság javítása, valamint a képességeikhez mértén a munkaerőpiacon való megmaradásuk biztosítása. Lehetővé kell tenni a fogyatékossgal élők számára, hogy hasznosítsák képességeiket azáltal, hogy olyan állásokat kínálnak számukra, amelyek megfelelnek a mindenki számára elérhető munkakörnyezetben rejlő foglalkoztatási potenciáljuknak. A fenti előírások alapvetően a Karta szövegén alapuló megközelítések.

E körben szeretnék megemlíteni néhány olyan részes állam gyakorlatát, ami a Bizottság esetjoga szerint nem felel meg (nem-megfelelőség vagy angolul non-conformity) a Karta előírásainak. Minden bizonnyal köztudott, hogy a Bizottságnak a nemzeti jelentések alapján értékelnie kell, hogy milyen jogalkotás és joggyakorlat van az egyes tagállamokban és ez megfeleltethető-e a Karta előírásainak és a Bizottság esetjogának. Ennek tükrében összegyűjtöttem néhány olyan esetet, amikor a Bizottság nem találta megfelelőnek a részes állam gyakorlatát. Ez minden esetben egy negatív üzenet az adott államnak. A Bizottság esetjogában ilyen negatív gyakorlat volt például a) A fogyatékossg alapon történő diszkriminációt tiltó jogszabály(ok) hiánya a foglalkoztatás területén. vagy b) A fogyatékossgon alapuló diszkrimináció elleni megfelelő védelem a foglalkoztatás területén. c) Intézkedések hiánya, amely megvédené a fogyatékossgal élőket az elbocsátástól. d) Nem kötelezik a munkáltatókat a fogyatékossgal élő személy folytatólagos alkalmazására. e) A fogyatékossgal élő túlzottan alacsony bérszintje a védett munkahelyen. f) A garantált hozzáférés hiánya a nyílt munkaerőpiachoz. g) Törvényi kötelezettség elmulasztása az észszerű alkalmazkodás biztosítására.

A következő kérdés, amit röviden szeretnék megemlíteni, a Bizottság által kifejlesztett, és alkalmazott diszkriminációmentesség (non-discrimination) fogalma, ami a Karta fejlődése során szerves és expanzív fejlődésen ment keresztül. Ahogy azt a bevezetőben említettem a Karta idén ünnepli megalkotásának 60. évfordulóját. Az eredeti dokumentumban (1961) az egyenlő bánásmód, és a diszkriminációmentesség elve még nem volt teljesen kidolgozva. Az egyenlő bánásmód csak olyan területekre terjedt ki, mint például a migráns személyek munkavállalási joga, egyenlő értékű munkáért egyenlő bérezés és a diszkrimináció tilalma pedig csak az eredeti Karta Preambulumában jelent meg.

A Karta az 1996-os modernizálásakor (Revidált Karta) új jogokkal egészült ki. Bekerült a nagyon fontos E. cikkely, a diszkrimináció tilalmáról (Article E on non-discri-

mination). Ez lett a Karta egyik legfontosabb és általános esélyegyenlőségi sztenderdje. Ez a cikkely nem jelenik meg önálló autonóm számozott cikkelyként – mint például a fentiekben tárgyalt 15. cikkely -, ami önmagában biztosíthatná a korábban említett függetlenséget, de általános jelleggel tilt mindenféle hátrányos megkülönböztetést és diszkriminációt a Kartában szereplő jogok (számozott cikkelyek) vonatkozásában. Ebben az összefüggésben a Karta E. cikkelye az Emberi Jogok Európai Egyezményének 14. cikkelyének feleltethető meg. A Karta az Egyezményhez hasonlóan tiltja mind a közvetlen, mind a közvetett diszkriminációt. A Karta E cikkelye - generális tilalom - mellett vannak kifejezetten specifikus diszkriminációt tiltó cikkelyek. Ide sorolható például a most tárgyalt 15. cikkely is, amely kimondja a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó egyenlő bánásmódot és a diszkrimináció tilalmát. A Bizottság ítélkezési gyakorlata kimondja, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabályok (írott jog) alapján és mindennapi joggyakorlatban is (jogalkalmazás) egyenlő bánásmódban kell részesíteni a fogyatékossgal élő külföldi és belföldi polgárokat. A Bizottság monitorozási gyakorlatában (mind a tagállami jelentések alapján, mind a kollektív panasz eljárás keretében) a 15. cikk számos nem-megfeleléshez (non-conformity) vezetett az Európai Tanács egyes tagállamaiban, amelyek ratifikálták ugyan a 15. cikkelyt, de ennek ellenére a fogyatékkal élők egyenlő bánásmódja a napi gyakorlatban nem biztosított.

Összegezés: Az Európa Tanács számos részes államában még mindig nagy az elmaradás a fogyatékossgon alapuló esélyegyenlőség, és szociális jogok gyakorlati végrehajtásával kapcsolatban. Ugyanakkor a Bizottság ellenőrzési mechanizmusain keresztül (pl. éves jelentések) az is jól megfigyelhető, hogy a szociális jogok védelme terén jelentős eltérések mutatkoznak az egyes – földrajzi értelemben vett - európai országok között. Nagyon sok államban tapasztalható, hogy diszkriminálják a marginalizált csoportokat, mint például a fogyatékkal élő személyeket. Ahol fejlődés mutatkozik a jogi szabályozásban, ott is de facto egyenlőtlenségek tapasztalhatók az érintett csoportok esetében. Ezt megerősítette a Bizottság 2020-as konklúziója, mely szerint továbbra is fennáll a nem, etnikai hovatartozás, fogyatékossg, és szexuális irányultság alapján történő diszkrimináció.

Az Európai Szociális Karta az elmúlt 60 év során a szociális jogok és kiterjesztése (szubsztanciális vonatkozás), és egy jól funkcionáló komplex ellenőrzési rendszer (eljárási vonatkozás) kiépítése felé mozdult el. A Karta egy élő eszköz, amely mindig az aktuális problémákra reagál azáltal, hogy garantálja az emberi (szociális) jogokat a mindennapi élet legfontosabb területein.

Zárásként két javaslatot szeretnék röviden megfogalmazni. Az első javaslat, hogy a Karta vonatkozó cikkelyét és/vagy a Bizottság esetjogát mind a helyi, mind a felsőbb bíróságoknak érdemes lenne – relevanci esetén – figyelembe venni az ítélkezési gyakorlatukban, beleértve az Alkotmánybíróságot is, mert ez segíthetné a Karta 31 számozott cikkelyében szereplő alapvető szociális emberi jogok érvényesülését

a hazai joggyakorlatban. A második javaslat, hogy érdemes lenne megfontolni Magyarországnak a kollektív panasz eljárás (collective complaint procedure) elfogadását Magyarországon is. Ez jelentősen - konkrét esetekre fókuszálva - segíthetné a Kartában foglalt emberi (szociális) jogok még jobb érvényesülését Magyarországon.

Köszönöm szépen a megtisztelő figyelmüket.

Pordán Ákos

Diszkriminációmentes európai válaszok a szolgáltatók szempontjából

Köszönöm a meghívást, megtiszteltetés, hogy Önökkel lehetek.

Pordán Ákos vagyok, a Kézenfogva Alapítvány ügyvezető igazgatója vagyok, ami egy országos szolgáltató Magyarországon, és az EASPD vezetőségi tagja. Beszámolóm a nemzeti stratégiákról, és a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó eredményekről szól majd uniós, magyar, és szervezeti szinten. Az Alapítványon keresztül nagyon sok nemzetközi, és európai együttműködésben veszünk részt, és rengeteg tapasztalatot gyűjtöttünk. Három témát említek: a törvény előtti egyenlőség joga, a közösségi, önálló életvitel, vagyis intézményi férőhelykiváltás, végül a foglalkoztatás. Két nagyon fontos dokumentumot használok: a Fogyatékos emberek jogairól szóló ENSZ Egyezményt, és az idén márciusban jóváhagyott új Európai fogyatékossgügyi stratégiát.

Kezdjük a törvény előtti egyenlőség jogával! Ezt az Egyezmény 12. cikke szabályozza. Az EU korlátozott hatáskörrel rendelkezik a nemzeti szintű jogszabályozásban, korlátozott hozzáférése van az igazságszolgáltatáshoz. Figyelemfelhívással hozzájárulhat a támogatott döntéshozatali mechanizmusok előmozdításához. 2015-ben az Alapítványunk lebonyolította az AJuPID projektet Bulgáriával, Franciaországgal, Finnországgal, és Írországgal közösen. Megállapítottuk, hogy országoként jelentősen eltér a gondnokság rendszere, a helyettesített döntéshozatal felváltása támogatott döntéshozatallal. A projektben résztvevő partnerek ígéretes gyakorlatokat azonosítottak be, és gyűjtöttek össze. Jó módszereket fejlesztettünk ki a megfelelő adaptáció érdekében. Pozitív, hogy Magyarország 2013-ban új Polgári Törvénykönyvet fogadott el, ami tartalmazza a támogatott döntéshozatalt. A Törvénykönyv azonban nem szüntette meg a cselekvőképesség korlátozásának lehetőségét. A gondnokság alá helyezettek száma nő. A 2017-es adatok alapján több mint 50%-uk bentlakásos intézményben él. Keveset tudunk a támogatott döntéshozatal jogintézményéről. Mi van az új európai stratégiával? A bizottság olyan intézkedéseket fog kidolgozni, amelyek támogatják a tagállamokat a fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatási rendszerben való szakmai részvételének támogatásában, valamint a támogatott döntéshozatallal kapcsolatban a legjobb gyakorlatok összegyűjtésében. Számos intézkedést irányoznak elő az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javítására.

A második kérdés: az önálló élethez, és a közösségbe való beilleszkedéshez való jog, az ENSZ Egyezmény 19. cikke. Uniós szinten több mint 1 millió fogyatékossgal élő gyermek, és 65 év alatti felnőtt, valamint több mint 2 millió 65 év feletti élnek bentlakásos intézetben. Az elmúlt évtizedben az uniós finanszírozás jelentősen hozzájárult a fogyatékossgal élők önálló életviteléhez, és integrációjához. Az önálló

életvitel megköveteli a minőségi, hozzáférhető központokat, és a megengedhető közösségi-, és családalapú szolgáltatásokat, mint például személyes segítségnyújtás, orvosi ellátás, szociális munkások beavatkozása, általi mindennapi tevékenységek megkönnyítését. A kulcsfontosságú támogató szolgáltatásoknak inkluzívnak, és megengedhetőnek kell lenniük a fogyatékossgal élő gyermekek, és idősek számára, figyelembe véve a nemek közötti egyenlőséget, és a kulturális tényezőket. A megfelelő közösségi szolgáltatások, lakhatás, és technikai segítségnyújtás biztosításának hiányában sokan jobb megoldás híján családjukkal együtt élnek az egész EU területén, nem csak a szegényebb országokban. A STEPS projektben az angol, svéd, finn, és szlovén partnerekkel azt találtuk, hogy nagyon fontos lenne, hogy a támogatott lakhatási szolgáltatások ne csak az intézetekben, hanem a családban élők számára is elérhetőek legyenek. A személyközpontú megközelítés, és a választási lehetőség megvan. A támogatott döntéshozásnak, és az intézményi férőhelykiváltásnak támogatnia, erősítenie kell egymást. A szakembereket, és a lakókat fel kell hatalmazni az önálló életvitelhez szükséges kompetenciák elsajátítására, a képzésbe pedig be kell vonni az érintetteket. Nagyon fontos, és pozitív, hogy hazánkban rendelkezésre áll az intézményi férőhelykiváltásra való politikai akarat, a stratégia, és fogalmi háttér. A kormány szeretné ezt folytatni az új EU fejlesztési ciklusban is. Amin javítanunk kell: a bentlakásos intézmények továbbra is nagyon kihasználtak, az értelmi, és pszi-

choszociális fogyatékossgal élők nagy része intézetben él, amelyek közül sok elszigetelt határmenti területeken található, hiányzik a magánszféra - ez az árnyékjelentésben is szerepel -, az intézetekben nem támogatják az önálló életvitelt, hogy az intézetekben élő embereket elkülönítik, és diszkriminálják a fogyatékossguk miatt. Az új stratégiában ez az egyik fő prioritás.

A harmadiktéma a 27. cikk, a munkavállaláshoz és a foglalkozáshoz való jog. EU-szerre továbbra is jelentős a szakadék a fogyatékossgal, és az anélkül élők foglalkoztatási rátája között, a fogyatékossgal élők foglalkoztatási aránya alacsonyabb, és aránytalanul érinti őket a munkanélküliség, és hamarabb elhagyják a munkaerőpiacot. A fogyatékossgal élők többsége nem a nyílt munkaerőpiacon dolgozik, hanem a védett helyeken. A jövőbeli programterveket figyelembe véve megemlíthető, hogy az Erasmus+ program ösztönzi a fogyatékossgal élők tanulásban, és foglalkoztatásban való részvételét. Az EU foglalkoztatási egyenlőségről szóló irányelve segíti a fogyatékossgal élők foglalkoztatásának, és a munkahelyen történő ésszerű alkalmazkodás elősegítését. Az új stratégia pedig kimondja, hogy a foglalkoztatásban való részvétel a legjobb módja a társadalmi inklúzió biztosításának, és a több olyan intézkedést tartalmaz, amely növeli a fogyatékossgal élők foglalkoztatottságát, és csökkenti a fogyatékossgal, és anélkül élők foglalkoztatása közti különbséget. 2016 és 2019 között a tervezési projektben francia, portugál, és román partnerekkel szakmai képzést dolgoztunk ki a fogyatékossgal élők munkaerő-piaci integrációja érdekében. Kidolgoztunk egy munkaképesség-értékelő eszközt. Azt tapasztaltuk, hogy a támogatott foglalkoztatás nem olyan széles körben elterjedt Franciaországban, és Romániában, mint itthon. Korábban már említettük, hogy számos formája van a nyílt munkaerőpiacra való belépésnek, a fogyatékossgal élő, és megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási rátája jelentősen nőtt az elmúlt évtizedben. Kihívások azzal kapcsolatban vannak, hogy hogy a fogyatékossgal élő emberek nehezen tudnak belépni a nyílt munkaerőpiacra, és hogy a védett, szegregáltan működő munkahelyek továbbra is jelentős állami támogatásban részesülnek annak ellenére, hogy adókedvezményekkel, és bértámogatásokkal ösztönzik őket a nyílt piacra lépésre. Az ésszerű alkalmazkodás a gyakorlatban korlátozottan valósul meg. A fogyatékossgal élőknek szóló szakképzés ritka, és rendszertelen. A fejlesztő foglalkozás nem a nyílt munkaerőpiacon biztosított, hanem intézményi környezetben. A támogatott foglalkoztatási szolgáltatók finanszírozása bizonytalanná vált. Az új európai fogyatékosügyi stratégia kiemelten foglalkozik ezzel, az EDS 2021 és 30 fő célkitűzése az egyenlőség, és a fenntartható munkahelyek megjelenése.

Röviden ezek az én hozzászólásaim a témához. Remélem, hogy ez a konferencia is hozzájárul a folyamatok kidolgozásához. Még egyszer nagyon köszönöm a figyelmet, és a lehetőséget, hogy részt vehettem a konferencián.

Damjan Tatic PhD

A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezmény (UNCRPD), mint az egyenlőség eszköze az Európa Tanács tagállamaiban

Hölgyeim, uraim, excellenciák, tisztelt kollégák!

Nagy megtiszteltetés, hogy részt vehetek ezen a konferencián. Köszönöm az Európa Tanács magyar elnökségének a kedves meghívást, különösen Dr. Lovászynak és csapatának. Jó lenne szemtől-szemben ülni Önökkel abban a gyönyörű történelmi épületben. Sajnos a járványhelyzet miatt ki kell használnom a modern technológia nyújtotta lehetőségeket.

Úgy gondolom, hogy nagyon helyénvaló a fogyatékossgal élők egyenjogúságáról beszélni majdnem 15 évvel azután, hogy az ENSZ Közgyűlése egyhangúlag elfogadta a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezményt. Azóta az Európa Tanács valamennyi tagállama részes állammá vált. Így azt találtuk, hogy ez egy nagyon hatékony eszköz annak biztosítására, előmozdítására és védelmére, hogy minden fogyatékossgal élő személy teljes mértékben, és egyenlő mértékben élvezhesse az emberi jogokat, és az alapvető szabadságjogokat Európában, és az Európa Tanács tagállamaiban.

Egy jogász azt mondaná, hogy az Egyezmény magja az általános kötelezettségekről szóló 4. cikk, valamint az egyenlőségről, és a diszkriminációmentességről szóló 5. cikk. Én azonban gyakran hasonlítottam az Egyezményt egy kirakós játékhoz, ahol minden darabnak illeszkednie kell egymáshoz. Minden cikk egyaránt fontos, és mindegyiket teljes mértékben, jóhiszeműen kell végrehajtani. Tehát az államok kötelesek garantálni, hogy a fogyatékossgal élő személyek egyenlő mértékben élvezhessék az emberi jogokat, minden megkülönböztetés nélkül. A részes államoknak emellett garantálniuk kell a diszkrimináció minden típusától való védelmet: a közvetlen diszkriminációt, ami meglehetősen egyértelmű. Valaki jogát a fogyatékossga miatt tagadják meg. Például egy vezető nem engedi fel egy járműre, vagy az iskola nem engedi beiratkozni. Az indirekt diszkrimináció gyakoribb, és sajnos sokkal nehezebb felismerni, mert a látszólag semleges rendelkezések súlyosan hátrányos helyzetbe hozza a fogyatékossgal élőket. Tegyük fel, hogy feladnak egy hirdetést, és azt mondják, hogy november 15-én, hétfőn minden adminisztrátori, tiszti stb. pozícióra lehet jelentkezni. Az állásinterjú a cég második emeleti irodájában lesz. És abban az épületben nincs lift. Első látásra úgy tűnik, hogy mindenki jelentkezhet. De nem, egy tolószékes hátrányos helyzetben lenne. Ésszerű alkalmazkodás az lenne, ha például az ő interjút a földszinten tartanák. De azt is fontos megjegyezni, hogy az ésszerű alkalmazkodás egy olyan személyre szabott tett, amely lehetővé teszi egy fogyatékossgal élő személy számára, hogy az egyenlőség elvén éljen jogaival. Nem helyettesíti a hozzáférhetőséget. Hosszú távon - ha az épület nyilvános - akadálymentesíteni kell, liftet kell építeni.

A Bizottság eddig 35 jelentést vizsgált meg az ET tagállamaiból. 2019-ben Spanyolország volt az első, amely benyújtotta a kombinált második, és harmadik időszakos jelentést az egyezmény végrehajtásáról. Magyarország jövő év márciusában nyújtja be a második, és harmadik időszaki jelentését, ha minden a tervek szerint alakul. 2018-ban kapta meg az észrevételeket, és 2019-ben reagált rá. Kíváncsian várom a fejleményeket. Európa-szerte sok országban vannak olyan jogszabályok, amelyek tiltják a fogyatékossgaon alapuló diszkriminációt, és esélyegyenlőséget biztosítanak a fogyatékossgal élőknek. A Bizottság ezt elismeréssel vette tudomásul a jelentések áttekintése során. A Bizottság közel 10 évvel ezelőtt kapta meg Spanyolország, Magyarország, Ausztria kezdeti jelentéseit, 5-6 évvel ezelőtt többek között Németország, Csehország, Szerbia jelentését, 2018-ban pedig felülvizsgálta Bulgária kezdeti jelentését. A Bizottság valamennyi országban megállapította, hogy léteznek diszkriminációellenes jogszabályok. Van azonban még tennivaló. Sok országban az ésszerű alkalmazkodás nem kötelező. Az ésszerű alkalmazkodás megtagadása az Egyezmény értelmében a diszkrimináció tiltott formája. Nem csak a foglalkoztatás területén, ahogyan eddig több felszólalótól hallottuk. Ésszerű alkalmazkodást kell biztosítani az oktatás, az egészségügy, a szociális ellátás, a helyi közösségekbe való beilleszkedés, és a szolgáltatások nyújtása területén.

Van egy másik nagy kihívást jelentő probléma, amellyel foglalkozni kell, és amellyel kapcsolatban fokozni kell az erőfeszítéseket: az interszekcionális diszkrimináció, amely különösen a fogyatékossgal élő nőket, és lányokat érinti, ahogyan azt az előző felszólalók is említették, vagy az etnikai kisebbségek tagjait, akik történetesen fogyatékossgal élők.

Nagy kiváltság, megtiszteltetés, és öröm volt részt venni ebben a párbeszédben. Ahogy dr. Lovász említette, hogy az emberi jogokról globális szinten beszélünk. Az emberi jogokról globális szinten beszélünk, de nemzeti, és helyi szinten valósulnak meg, ezzel pedig konkrét fogyatékossgal élők életét változtathatják meg.

Meggyőződésem, hogy a konferencia előmozdítja a fogyatékossgal élők esélyegyenlőségének megvalósítását Európa-szerte, és globálisan is.

Nagyon szépen köszönöm.

*Őexcellenciája Trine Skymoen asszony, a Norvég Királyság magyarországi nagykövete
Őexcellenciája Masato Otaka úr, Japán magyarországi nagykövete*

Személyes megjegyzések és zárszó

Veres Amarilla

Hölgyeim, és uraim!

Köszönöm, hogy meghallgatják a személyes megjegyzéseimet. Először is nagyon hálás vagyok, hogy itt lehetek. Külön köszönettel tartozok Dr. Lovásznak, amiért meghívott.

Először is szeretnék visszatérni az alapokhoz. Az összes panel a fogyatékossgal élők életének különböző részeiről, gyermekkoráról, oktatásáról, és munkahelyéről szólt, de ahhoz, hogy teljesen megértsük a fogyatékossgal élő személyt, látnunk kell a teljes életútját. Születéstől elmúlásig. Ez magában foglalja a gyermekekre, az oktatásra, a munkahelyekre, a HR-re, a digitalizálásra, és a nyugdíjazásra vonatkozó összes jogszabályt. Ha mindegyiket külön nézzük, akkor nem látjuk a nagyobb képet: hogy a fogyatékossgal élők is emberek! A mi életünknek is olyan inkluzívna kell lennie, mint egy átlagemberének. Ezek azok az alapvető jogszabályok, amelyek biztosítják a fogyatékossgal élők alapvető emberi jogait. Nem beszéltünk a szabaddidőről, és a fogyatékossgal élők életcéljáról. Nem a létezés a cél, hanem az élet élvezete! Erről eddig nem nagyon beszéltünk, és ezt szeretném most kifejtetni.

Az a munkám, hogy sportoló vagyok. Azért kezdtem el sportolni, mert szerettem volna élvezni az életemet a tanulás, az iskola, és a munka mellett. Az ilyen jellegű te-

vékenység nem adatik meg minden fogyatékossgal élőknek. El kell érünk, hogy ne csak az alapjogok legyenek meg, hanem ez is. Másrészt nő vagyok. Kettős diszkriminációval kellett megtalálnom a helyemet a társadalomban. Először megkapom, hogy fogyatékossgal élő vagyok, ez az első diszkrimináció. Aztán ugye a munkahelyeken is találkozni nemi alapú diszkriminációval. Nem csak a fogyatékossgal élőket éri diszkrimináció, hanem sok más alapja lehet.

A sport területén lévő munkáltatóknak nyitniuk kell a nők, és a fogyatékossgal élők felé. Éppen ezért igazán nagyszerű, hogy az olimpiai, és a paralimpiai játékokat egy helyen, ugyanazonokon a helyszíneken, egymást követve rendezik, és egy egész-ként lehet leírni őket, mert paralimpia nincs olimpia nélkül, és fordítva. Szerintem ez nagyon fontos. A 2021-es tokiói paralimpiai játékokon nagyon éreztem az inklúziót. Az ottani alkalmazottak, orvosok, a szállításban résztvevők, és önkéntesek nagyon nyitottak, és segítőkészek voltak. Nagyon kellemessé tették az országukba tett utazásunkat, és az élményünket, ezért köszönet a szervezőknek, nagyon jó hely volt. Ráadásul csapatként utazunk. A fogyatékek nélkül élő embereknek nem nagy dolog az utazás: beszáll, kiszáll a repülőből, és kész. De nálunk nagyon sok különböző fogyatékossg van a csapatban. Az utazási szolgáltatóknak mindent figyelembe kell venni: speciális támogatásra van szükségünk a gépre való be-, és kiszálláskor, speciális transzportra van szükségünk. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján jó irányban haladunk. Évről évre könnyebbek az utazások. Egyre egyszerűbb, és mindenki próbál segíteni nekünk!

Zárásként szeretném elmondani, hogy a két panelben említett jogszabályokat, és stratégiákat át kell ültetni a mindennapi életbe, hogy a fogyatékossgal élők élete egyenlő lehessen az épek életével. Köszönöm a figyelmet.

Lovász László Gábor PhD

Engedjék meg, hogy összefoglaljam a mai napot! 15 előadónk volt. Megpróbálok kiemelni a legfontosabb üzeneteket. Németh Zsolt úrral kezdeném, aki az együttműködés szimbólumaként hivatkozott a Delegációs Teremre, ami jó példa egy őszinte együttműködésre, konzultációra. Gurmai Zita asszony az ENSZ Egyezményének fontosságát, és szerepét hangsúlyozta, különös tekintettel az UNCRPD 5., és 6. cikkeire, a fogyatékossgal élő nők, és lányok elleni erőszak, valamint az egyenlőtlenség vo-

natkozásában. Kósa Ádám úr az akadálymentesítés összetett kérdéséről beszélt az egyenlő hozzáférés biztosítása szempontjából, valamint az egyetemes tervezésről, és annak kritikus flexibilitásáról. Prof. Aoife Nolan nagyszerű áttekintést adott nekünk a Szociális Karta releváns témáiról, és kiemelte a technológiai szabványok fontosságát a közlekedésben, mert a közlekedés fontos tényező a foglalkoztatáshoz való hozzáférés szempontjából. Odelia Fitoussi asszony beszélt a szociális tevékenységek, és a közösségben való személyes részvétel fontosságáról, és a hozzáférhetőség kérdését érintve az iskolákban, kiemelve a tanárok megfelelő képzését. Maya Doneva asszony elmondta, hogy milyen fontos kritériumoknak kell megfelelni az elektronikus szolgáltatások, és eszközök egyetemes tervezése során. Fülöp Attila államtitkár úr kiemelte, hogy fontos a fogyatékossgal élők személyek foglalkoztatási arányá-

nak javítása, hozzátevé, hogy egyre több vállalat versenyez már a fogyatékossgal élő munkavállalókért. Prof. Jun Ishikawa beszélt a hozzáférhetőség, és a digitalizáció fontosságáról, a kórházak hozzáférhetőségéről, és az egészségügy digitalizálásáról. (A beszámoló végén még utalok majd egy másik, japánspecifikus összefüggésre.) Cor J. W. Meijer úr a befogadó oktatás fontosságáról beszélt, ami a konferencia egyik legfontosabb aspektusa. Említett egy új projektet, a befogadó pedagógus profiljának összeállítását és közeli publikálását, amelyet az EU-ban is lehetne alkalmazni. Prof. Hajdú József kiemelte az önállóság, a közösségbe történő integráció fontosságát, az észszerű alkalmazkodás keretein belül. Pordán Ákos úr utalt az EU fogyatékossgügyi stratégiájára, kiemelve, hogy a foglalkoztatás a legjobb módja annak, hogy jobb lehetőségeket biztosítsunk a fogyatékossgal élő személyek számára. Damjan Tatic úr arról értekezett, hogy fontos megérteni a közvetett fogyatékossg fogalmát az észszerű alkalmazkodás biztosítása szempontjából. Zárásként Veres Amarilla csodás példákat osztott meg az együttműködésről, és a társadalomban való részvételről, kiemelve az életút fontosságát, ami a fogyatékossg felismerésének, és megértésének kulcsa. Végül megemlítette Tokiót és az olimpiai játékokat, amely nagy inspirációt jelentett. Végezetül, ha már Tokió említésre került, érdekes látni és megtapasztalni a japán me-byo koncepciót, ami arról szól, hogy az egészséget és a fogyatékossgot együtt kell kezelni egy életút keretében, hogy mindenki a társadalom tagja lehessen. Azt gondolom, hogy nagyszerű eredményt értünk el ma. Köszönöm mindenkinek a részvételt, és az együttműködést! Szerintem érdekes megérteni, és elsajátítani a japán MiBio koncepcióját, ami arról szól, hogy az egészséget, és a fogyatékossgot együtt kell kezelni, hogy mindenki a társadalom tagja lehessen. Azt gondolom, hogy nagyszerű eredményt értünk el ma. Köszönöm mindenkinek a részvételt, és az együttműködést!

Summary

The Hungarian Presidency of the Council of Europe (March-November 2021) Zsolt Németh, Chairman of the Committee on Foreign Affairs of the National Assembly, as Vice President of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe and as the main patron of the event, and László Gábor Lovászy PhD, Ministerial Commissioner for Strategic Governmental Research of the Prime Minister's Office, with the support of the Ministry of Foreign Affairs and Trade, organised an equal opportunities conference entitled „Practices and experiences on the fight against discrimination in the Council of Europe Member States”. The international conference took place on 11 November 2021 in the Delegation Hall of the Parliament as a hybrid (in-presence and online) event. The conference was held in English, with simultaneous interpretation, sign language interpretation and English capturing provided by the organisers. Some of the conference speakers presented via Zoom webinar platform and the event was also streamed on Zoom and Facebook.

Zsolt Németh and Zita Gurmai, Member of the Parliamentary Assembly to the Council of Europe, welcomed the event and after opening speech by László Gábor Lovászy, Attila Fülöp, State Secretary for Social Affairs Ministry for Human Capacities, gave an opening lecture. The conference was divided into two sessions. The first session was entitled „The Equality of opportunities and fighting against discrimination in the states of the Council of Europe” and was chaired by László Gábor Lovászy. Presentations were given by Ádám Kósa MEP, member of the EP Disability Working Group, President of SINOSZ, Prof. Aoife Nolan (UK), Vice President of European Committee on Social Rights, Council of Europe, Odelia Fitoussi (Israel), member of the UN Committee on the Rights of Persons with Disabilities (UNCRPD) and Maya Doneva (Belgium), Secretary General for the European Association of Service Providers for Persons with Disabilities (EASPD). The second session was entitled: „National strategies and results for people with disabilities” and was chaired by Pál Szekeres, Ministerial Commissioner on Disability, Ministry for Human Capacities, Paralympic champion. Lectures were held by Prof. Jun Ishikawa (Japan), member of the UNCRPD, Chairman of Disability Policy Committee, Government of Japan, Cor J. W. Meijer PhD, (The Netherlands) Director of the European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Prof. József Hajdú (Hungary), Member of the Committee of European Social Rights of the Council of Europe, Ákos Pordán (Hungary), Board Member of EASPD, general manager of Hand in Hand Foundation, and Damjan Tatic PhD (Serbia), former member and Vice President of UNCRPD. The conference was closed with personal remarks by Amarilla Veress, 2021 Tokyo Paralympic Champion, and final conclusions by László Gábor Lovászy, rapporteur.

The main ideas of the conference were: equal opportunities are an old European value, rooted in Christianity. The best possible social integration, training and employ

ment of people with disabilities is not only in the interest of the persons concerned and their families, but is also in the interest of Europe as a whole and the fight against inequalities, especially for women, presupposes the identification and combating of multiple sources of discrimination concentrated on individuals. We are also facing a number of ethical issues in the field of artificial intelligence and biotechnology, which have only recently come to the attention of the legislator and will become the most important issues in the coming decades. The Hungarian government considers one of its main tasks to be to ensure that all people with disabilities have the opportunity to live a full life, and this requires, first and foremost, accessibility and independent earnings. It is important to show the progress made in EU legislation and in the EU institutions themselves, but also to highlight how successful or unsuccessful the EU's policy in this area is. Child protection is becoming an increasingly important issue, and more attention must be paid to protecting and supporting our children, so protecting and supporting children with disabilities is also a priority. In this context, the European Commission of Social Rights of the Council of Europe will be presented on how it has addressed the rights of children with disabilities. Several speakers addressed the issue of barriers to access to employment for people with disabilities across Europe. In this area, it is essential to establish cooperation between the technological, public and social service sectors. Article 15 of the European Social

Charter deals with the rights of people with disabilities to vocational training, rehabilitation and reintegration into society, and the analysis of the Charter has therefore been presented in several presentations. In terms of inclusive education policies and practices in European countries, it can be observed that while policy development has progressed, implementation has been slow to follow needs. Human rights are discussed and agreed globally, but because they are implemented locally, both policy and practice are important. Today, there is still a long way to go from a medical approach to disability to a human rights approach, but a good example is Japan, where the adoption and amendment of the Disability Discrimination Elimination Act represents a paradigm shift from the medical/welfare model to a human rights/societal model.

The conference was graced by the presence of the Norwegian and Japanese ambassadors, as well as diplomats from the British, Austrian, Ukrainian and Bulgarian embassies in Hungary. A number of professional organisations (the National Association of the Deaf and Hard of Hearing, the Directorate General for Social Affairs and Child Protection, the National Association of the Hungarian Blind and Visually Impaired, the Psychiatric Interest Forum, the Heves County Association of the Severely Disabled), universities and offices (Semmelweis Medical University, Óbuda University, the National University of Public Service, the Institute of Higher Education, the Hungarian Central Statistical Office) were represented at the event.

